

Kako živeti
z njimi?

ŠUBAWSKI

Številka 5

5. 5. 2020

Vse od ljubezenskih pa
do eksistencialnih težav.

Urednica: Nuša Rahne

Mentorica številke: Nadja Gnamuš,

So-mentor številke: Andrej Leskovic

Slovenska lektura: Katja Potočnik

Oblikovanje: Taja Regent Veras

Ilustracije: Veronika Vidmar, Taja Regent Veras, Hana Lorenčič

Priloge: Gala Lenarčič Mršek, Teja Žižek, Hana Orešič, Aida Muminović, Sergije Livopoljac, Dora Jakšič

Kazalo

Sanjala sem, da sem srečna	6
Morje	8
Ideje za zmanjševanje plastike v rekah, oceanih in morjih	10
Morje	12
Kako si ti, če sploh nisi ti?	13
Odnos med umetnostjo in politiko	14
Praznovanje različnosti	18
Depresija	20
Izven dosega	21
On the problem of contingency	22
Misli ob krizi zaradi širjenja novega koronavirusa	26
Pač, rdeča kopalnica	32
Desetletje po svetovni finančni krizi	34
Najin svet	36
Belota na telesu	37
Minimalizem	38

Sanjala sem, da sem srečna

Zbudila sem se na tleh. K meni se je stiskal deček, ki mu ne vem imena; star je kakšna tri do štiri leta. Prišel je ponoči. Sestre so ga našle na ulici, ko so se vračale iz edine lekarni podobne ustanove. Pustile so ga pri meni, saj sem trenutno najstarejša izmed vseh otrok v njihovi oskrbi. Previdno sem vstala, da ga ne bi zbudila, in iz kolibe odšla k vodnjaku, kjer sem se umila in poiskala sestro Marie, da ji kot vedno pomagam z zajtrkom. Pičli obrok je večinoma vse, kar ti otroci dobijo; poleg obroka zvečer, ki pa tudi ni ravno bogat. Ko pozajtrkujemo, pošljemo najmlajše otroke k sestri Marie, ostali pa se, glede na starost, razdelimo še v dve skupini. Pol jih odide v učilnico - tako pravimo prostoru pod drevesom, kjer imamo nekaj štorov postavljenih za stole in klopi - ostali pa pri vodnjaku peremo perilo, krpamo oblačila, vezemo preproge, ki jih sestre prodajo ali pomagamo sestram v vrtu.

Sedela sem na tleh, krpala oblačila in gledala okrog sebe; povsod sami nasmejani obrazi otrok, ki so imeli srečo, da smo jih našli, in ob njih zaskrbljeni obrazi sester, ki se zavedajo, da zaradi pomanjkanja prostora in sredstev ne bodo več dolgo mogle sprejemati otrok. Zavedam se, da bom kmalu morala oditi in pustiti za sabo ta kraj, vse te otroke in sestre, ki so mi poma-

gale. Rekle so, da lahko ostanem še toliko časa, da zaključim osnovno šolo, a to se prav gotovo ne bo zgodilo. Če grem, lahko sprejmejo vsaj tri nove dojenčke in jim pomagajo. Četudi moj odhod pomeni, da izgubijo pomočnika, sem prepričana, da se bodo otroci kaj hitro naučili poskrbeti drug za drugega in vsak zase.

Prišlo je popoldne in skupini sta se zamenjali. Posedli smo se pod krošnjo drevesa in poslušali sestro, ki je govorila o tem, kako prepoznati strupene rastline. Pomislila sem na to, da bom z naslednjim šolskim letom začela obiskovati srednjo šolo, kar so mi z zbiranjem sredstev omogočile sestre, in bom tako nekoč lahko tudi sama šolala uboge sirote in druge revne otroke. Pomagati jim želim, kot so sestre pomagale meni. Po njihovi zaslugi imam že sedem let streho nad glavo in okoli sebe prijazne obraze, ki mi želijo dobro. Povrnile so mi upanje v boljšo prihodnost in omogočile, da jo nekoč lahko dosežem. Naučile so me razmišljati s svojo glavo, ceniti kar imam in paziti na druge.

Živim v svetu, kjer je večina ljudi revnih in s slabimi možnostmi. Kar nekaj jih komaj shaja, pa nikoli ne vidiš, da bi kdo posedal okoli in se pritoževal, kot to delajo bogatejši. Tudi če tukajšnjemu človeku vzameš hišo in tisto malo denarja, ki ga ima, bo zadovoljen, dokler bo imel ob sebi družino in bo lahko delal.

Če možu pokažeš njivo, se mu ob misli na delo in na morebitni pridelek zasvetijo oči. Otroku se oči zaiskrijo ob pogledu na žogo, narejeno iz žaklovine ali odpadnega materiala, za katero se veselo podi z ostalimi. Mati je najbolj srečna, ko je po dolgem času otrok sit, čeprav ve, da ne bo dolgo tako, in čeprav je sit samo zato, ker mati strada, da on lahko je. Ljubezen, ki se čuti med otroki v sirotišnici in med sestrami, ki nas vzgajajo, je nekaj, kar mogoče celo presega družinsko ljubezen. Skrbi, ki jo imamo drug za drugega ni mogoče nadomestiti ali sploh primerjati s čim drugim. Drug drugemu smo vse, kar imamo, in ko bom odhajala mi nedvomno ne bo lahko. A tolažila se bom z mislijo, da se nekoč vrnem in pomagam otrokom, ki bodo takrat tu.

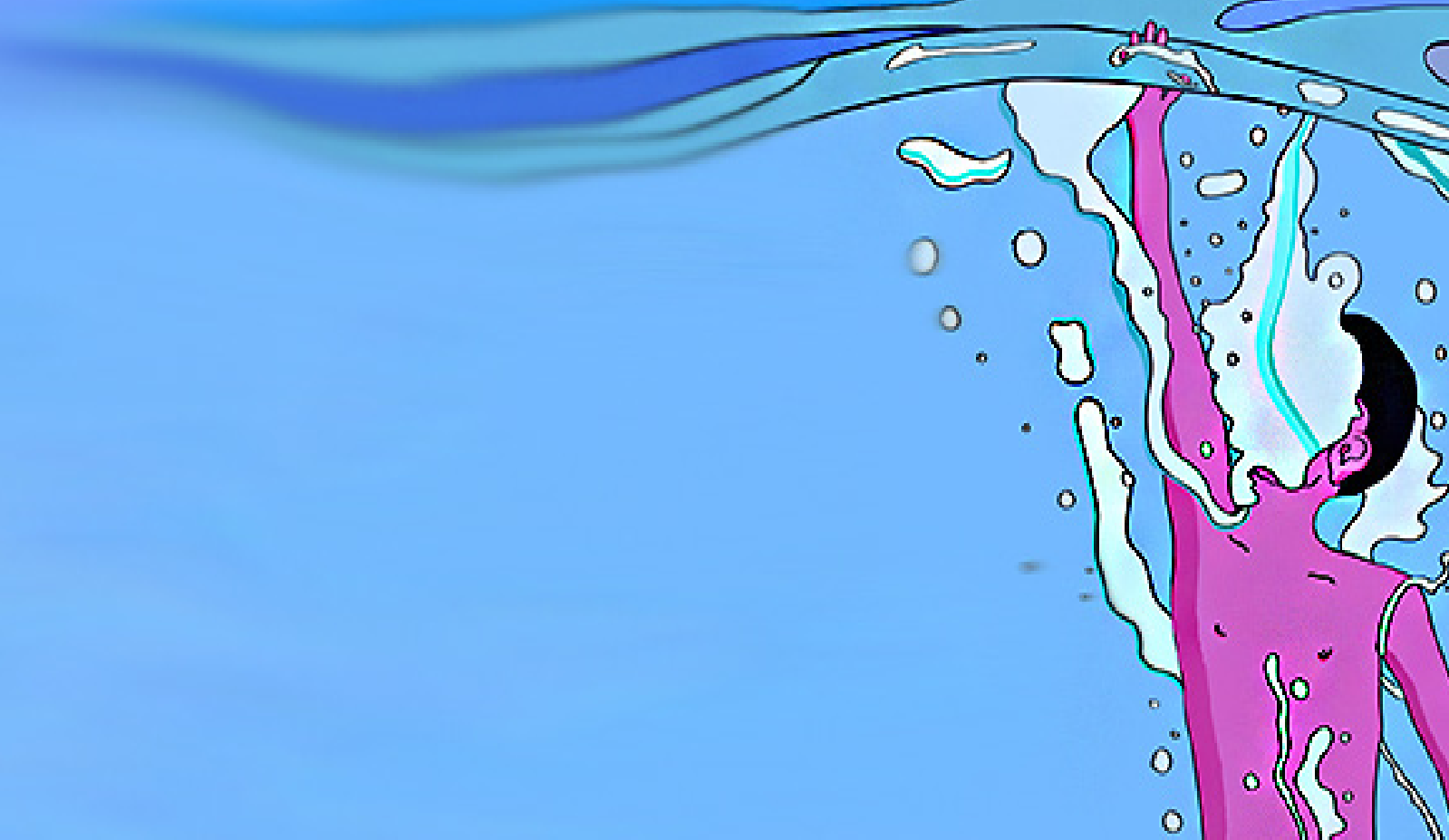
Zazvonila je budilka. Usedla sem se na posteljo, jo ugasnila in se začudeno ozrla okoli sebe. Nič mi ni bilo jasno, kje sem, kje so ostali otroci, kje so sestre ... Takrat me je spreletelo; vse so bile le sanje. Zajokala sem in se zvila v klopčič. Nisem bila več del te skupine ljudi. Spet sem bila v svetu polnem tehnologije, bogatih ljudi, polnem sovraštva, pohlepa. Ne vem, kako bom sploh lahko živela v obilju, ko vem, da nekateri tega nimajo. Kako naj grem v šolo, ko si mnogi tega ne morejo privoščiti ali pa v bližini sploh nimajo šole.

Jokala sem, ker sem se zavedala, da v svetu, kateremu vladata stres in boj za oblast ter premoženje, odkritosrčna ljubezen in čisto veselje nista mogoča. Ljudje se vsak dan pripravijo, izpodrivajo, si mečejo polena pod noge ... Nihče ne ceni tega, kar ima. V koliko družinah vidiš starše, ki bi jih bolj skrbelo za otroka samega kot za njegovo finančno prihodnost, njegov družbeni položaj, njegovo veljavo? Toliko otrok je danes nesrečnih, počutijo se zavržene, počutijo se prazne; ves trušč in vsa tehnološka materija jim ne prinašajo sreče, ljubezni.

Ne morem biti srečna v svetu, ki ne izpolnjuje svojega potenciala. Ljudje bi lahko bili dobri in nedolžni, pa nismo - pokvaril nas je denar, pokvaril nas je stres in pokvarila nas je tehnologija. Ne rečem, da so te stvari slabe, pravzaprav so odlične, če znamo izkoristiti njihove prednosti. Nisem srečna, ker se zavedam, da za sočloveka ne storimo dovolj; nisem srečna in najbrž nikoli ne bom. A vendarle, ko sem se v sanjah znašla med najrevnejšimi in sem trdno verjela, da spadam tja, takrat sem bila srečna.

Nuša Rahne, 2.G

Sanjala sem, da sem srečna

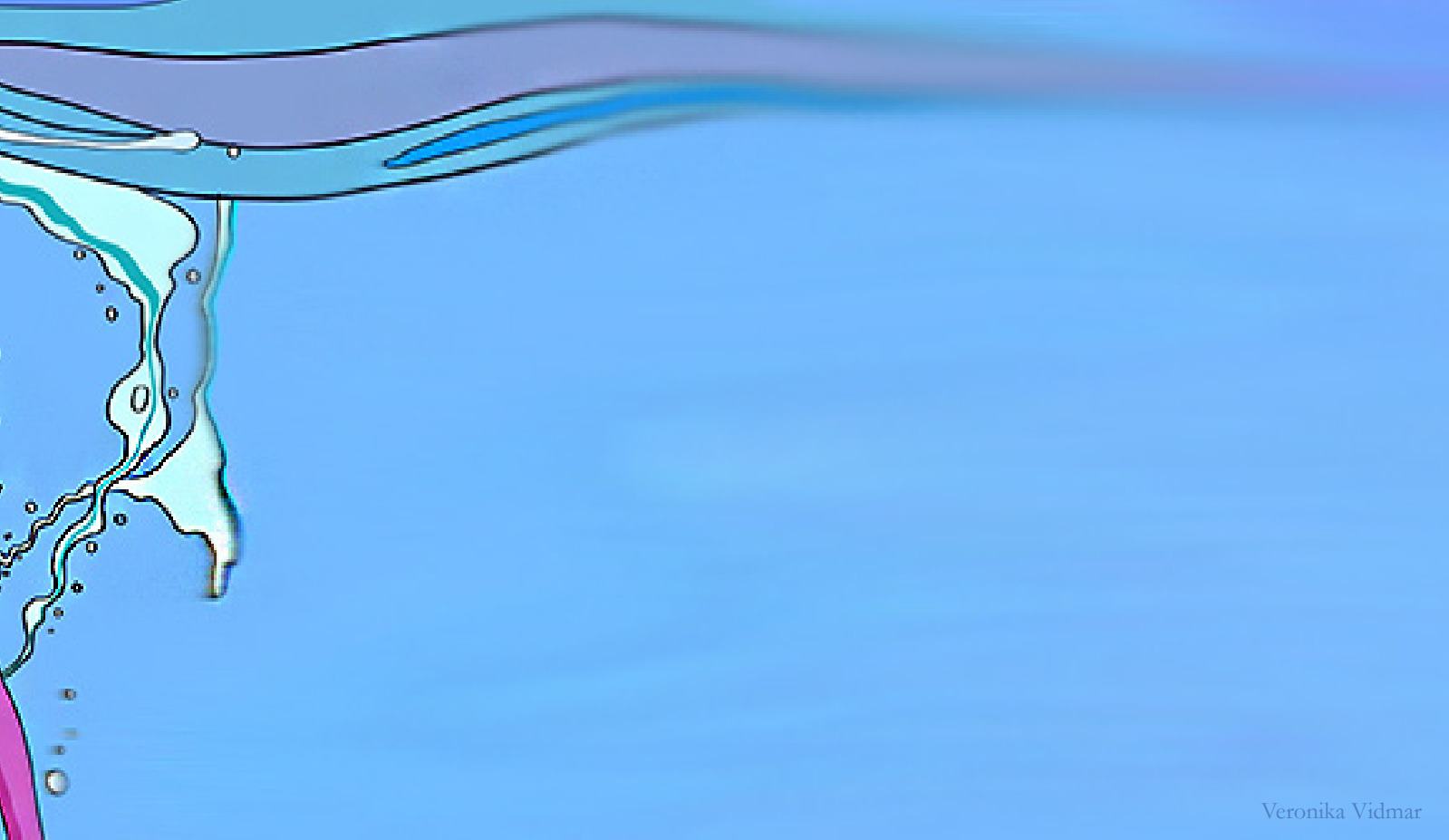

Morje

Svet je preplavljen s plastiko. Ta je v naših avtomobilih in preprogah, vanjo ovijamo hrano... Plastika je v skoraj vsakem proizvodu, ki ga konzumiramo. Je ključno vezivo globalizacije in tudi eden največjih onesnaževalcev morja. Znanstveniki ocenjujejo, da je v svetovnih morjih za 25 odstotkov zemeljske površine plastike. Z odpadki so onesnažena vsa morja. Tudi najbolj oddaljena območja so pod vplivom odpadkov, ki do teh območij pridejo z morskimi tokovi. Najbolj onesnažena območja so v Indoneziji, Bangladešu, Indiji, kjer z odpadki še vedno ne ravnaajo učinkovito ali pa sploh nimajo komunalne službe. Marsikje je mestna deponija kar reka ali obrežje reke. Raziskave so potrdile, da vsa ta plastika preko rek potuje v morje. Lani objavljena primerjalna študija je pokazala, da večina onesnaženja z rek prihaja iz Azije. So pa raziskave onesnaženosti rek z odpadki zelo redke, zato se velja vprašati, kdaj bo spremljanje stopnje onesnaženosti rek postalo obvezno. Plastika ni prizanesla niti severnemu tečaju. Nedavna študija nemških raziskovalcev je pokazala, da je z mikroplastiko onesnažen tudi led na Arktiki. Koncen-

tracije, ki so jih odkrili, so izredno visoke. Po njihovih podatkih je v litru ledu lahko tudi do 12.000 delcev mikroplastike. V več raziskavah, kjer so opravili terenske meritve ali primerjali podatke, trdijo, da je Sredozemsko morje eno izmed bolj onesnaženih. Koncentracije mikroplastike na nekaterih delih dosegajo koncentracije enake tistim, ki so jih izmerili sredi Pacifika. Naši oceani na določenih območjih niso več tako onesnaženi, kot so bili. Zakonodaja v globalnem smislu naša morja ščiti pred onesnaženostjo. V Evropi in delih ZDA se kakovost morske vode celo izboljšuje. Vendar oceanov ne moremo enačiti z zaprtimi morji, kot je Sredozemsko. Trendi upadanja količin odpadkov v morjih niso znani. Če so znani, zaradi dolgega niza podatkov, s katerimi razpolagajo redke države, ti kažejo zgolj ustaljen trend. Vprašanje je tudi, ali metode spremljanja odpadkov na morskii površini in na morskii obalah kažejo resnično sliko onesnaženosti morskega okolja glede na to, da ugotavljamo, da je večina odpadkov najverjetneje potonila na morsko dno. Dejansko ostaja veliko vprašanje, kje je vsa plastika, ki po ocenah tistih, ki spremljajo količine vnosa, pride v morsko okolje. Smo pa v zadnjih desetletjih (na srečo) pričala tudi zakonodajnim spremembam, kaj smemo in česa ne smemo odlagati v morje. Še pred 30 leti so križarke smeti preprosto stresle v morje, danes je to prepovedano. Podobno so pred leti stranišča z ladij splaknili kar v odprto morje, danes je to prepovedano.

Veronika Vidmar

Rešitev?

Da prenehamo onesnaževati morja!

To pomeni, da bi morali vso plastiko predelati na kopnem ali pa jo popolnoma prepovedati, prav tako bi morali bolj učinkovito ravnati z odpadki. Vsekakor vseh odpadkov nikoli ne bomo zmogli počistiti. Plastike je preprosto preveč. A če ne bomo prenehali z onesnaževanjem, se bo namesto prihodnjih sto let plastika v morjih razkrajala bistveno dlje. S tem pa ne bo ogrožala le morskih bitij, ampak tudi nas. Onesnaževanje morja je posledica vstopa škodljivih ali potencialno škodljivih snovi v ocean. Te snovi so: kemikalije, delci, industrijski, kmetijski in stanovanjski odpadki, hrup ali širjenje invazivnih organizmov. Osemdeset odstotkov morskega onesnaževanja pri-

haja s kopnega. Onesnaženost zraka je tudi dejavnik, ki prenaša pesticide ali umazanijo s kopnega v ocean. Onesnaženost zraka in kopnega sta škodljiva za morsko življenje in njihovo okolje. Po drugi strani pa so krivci za onesnaženost tudi pomorski promet, industrija, kmetijstvo, meteorne vode, morsko ribištvo, turizem, poselitev, skladiščenje in druge negospodarske dejavnosti, povezane z morjem. Vse te dejavnosti obremenjujejo morje in povzročajo njegovo onesnaženost z nevarnimi snovmi in odpadki, ki so pogosti tudi v slovenskem morju. Zato bi morali onesnaževanje kaznovati z višjimi kaznimi in pogostejšim nadzorom. Prav tako bi morali organizirati pogostejše čistilne akcije in ponujati različne nagrade, da bi bila udeležba večja. Ekološke katastrofe v morju, ki jih povzročajo odpadki in ostali dejavniki, so grozljive, saj se ponekod po svetu ljudje že kopajo v smeteh, ki jih v morje vsak dan odložimo na tone. Ne pomislimo na to, da bodo ogrozile naravno okolje. Ni nujno, da je morje vedno onesnaženo zaradi človekovega posega. V nekaterih primerih so krive tudi naravne katastrofe, vendar je v večini primerov glavni krivec prav človek. Na žalost onesnaženje morja, ki ga povzročamo, vodi k nezdravemu naravnemu okolju in škoduje vsem živim bitjem. Da bi se onesnaženost morja zmanjšala, bi morali biti ljudje bolj seznanjeni s posledicami onesnaženosti. Pogosteje bi morali prijavljati kazniva dejanja, povezana z onesnaževanjem morja. Zavedati bi se morali, da odpadkov ne smemo puščati vsepovsod.

IDEJE ZA ZMANJŠEVANJE PLASTIKE V REKAH, OCEANIH IN MORJIH

1. Ne uporabljate plastike za enkratno uporabo

Devetdeset odstotkov plastičnih predmetov v našem vsakdanjem življenju se uporablja enkrat, nato pa jih vržemo stran: vrečke z živili, plastični ovoj, jedilni pribor za enkratno uporabo, slamice, pokrovi kavnih skodelic ... Te izdelke je priporočljivo nadomestiti z različicami, ki jih je mogoče ponovno uporabiti. Po nakupih pa se lahko odpravite s svojimi vrečkami.

2. Ne kupujte vode

Vsako leto se v smeti odvrže skoraj 20 milijard plastičnih steklenic. K zmanjšanju tega lahko pripomorete tako, da s seboj vedno nosite svojo steklenico, ki jo je mogoče ponovno uporabiti. Če ste zaskrbljeni zaradi kakovosti lokalne vode iz pipe, poiščite model z vgrajenim filtrom.

3. Nakupujte rabljene izdelke

Nove igrače in elektronski pripomočki so navadno zaviti v plastične embalaže. Poiščite police prodajaln, kjer najdete rabljene izdelke, ki niso več v embalažah.

4. Pametno nakupovanje

Pri nakupovanju bodite pozorni na razmerje med izdelkom in embalažo izdelkov, ki jih pogosto kupujete, zato izberite tiste v večjih embalažah, in ne kupujte več istih izdelkov v manjših embalažah.

5. Ločujte odpadke, saj je to pomembno za reciklažo

Manj kot 14 odstotkov plastične embalaže se reciklira. Za recikliranje je pomembno, da se odpadki ločujejo. Kadar ste v dvomih glede tega, kaj se lahko reciklira, preverite številko na dnu posode. Večina steklenic za pijačo in tekočine bo # 1 (PET), kar je splošno sprejeto pri večini podjetij za recikliranje. Na nekaterih območjih se lahko reciklirajo tudi zabojniki z oznako # 2 (HDPE; običajno malo težje steklenice za mleko, sok in detergent za pranje perila) in # 5 (PP; plastični jedilni pribor, jogurt in steklenice za kečap). Za podrobnosti o vašem območju si oglejte imenik za recikliranje v storitvi Earth911.org.

6. Podpirajte davek na plastične vrečke ali popolno prepoved njihove uporabe

Tudi v Sloveniji so plastične vrečke že postale plačljive. Tak ukrep je bil sprejet ravno z namenom zmanjševanja plastične embalaže, kar je zelo pohvalno.

7. Pritisk na proizvajalce

Čepprav lahko naredimo razliko s svojimi navadami, imajo korporacije še vedno velik vpliv na nas. Njihov cilj pa je seveda dobiček, ne glede na posledice. Kljub temu pa je vaša izbira tista, ki lahko vpliva na to, kateremu konkurentu boste pustili svoj denar. Izberite bolj trajnostnega oz. tistega, ki mu ni vseeno za naše okolje.

Odnos med umetnostjo in politiko

Predstavitev odnosa med umetnostjo in oblastjo skozi zgodovino

Umetnost je od nekdaj igrala ogromno vlogo v razvoju človeške civilizacije, kljub temu pa nam je še ni uspelo povsem natančno definirati. Svoje vloge je namreč spreminjala glede na naš razvoj. Bila je medij za prikazovanje in raziskovanje narave, bila je moralna avtoriteta, katarzična izkušnja, kritika našega sveta ali pa le nekaj estetskega. Mnogokrat pa se je umetnost zapletla s politiko. Na splošno sta politika in umetnost na nekaterih delih prepleteni in se ju ne da povsem razumeti oz. razlagati eno brez druge. Umetnost se namreč na oblast odzove. Prve oblike umetnosti se pojavijo že 30.000 let pr. n. št. Prva umetnost je bila dekorativna; vrezi in vzorci na orožju in orodju so bili izraz želje po opleševanju vsakdanjosti. Religija si je že zelo kmalu prilastila umetnost in ji dala možnost prikazovanja njenih mitov in mitoloških bitij. Kipce in slike različnih božanstev in razne druge religiozne motive najdemo pri vseh začetnih civilizacijah. S tem je umetnost dobila vlogo kulta (umetnost je podpirala religijo). Z razvojem in organiziranjem religij pa se je razvila tudi sakralna* umetnost. Z razvojem civilizacij se je pojavila še ena vloga umetnosti – poveličevanje vladarja. Idealizirane vladarje so prikazovali v Egiptu, Mezopotamiji, na Kitajskem, na Japonskem itd. Velikokrat so se, ker so bili vladarji podprti tudi s strani religije, v umetnost poveličevanja oblasti primešali še sakralni motivi. Iz tega vidimo, da je prva umetnost večinoma podpirala oblast, ne glede na to, v čigavih rokah je slednja bila (religija ali vladar). Ta političnopodporna, če ne celo pro-

pagandna umetnost je obstajala, da je utrjevala in ohranjala status »quo«. Sklepamo lahko, da so si zaradi velikih stroškov (barve, marmor, zlato, najem umetnikov ipd.) tako umetnost privoščili le bogatejši – v tem primeru vladarji. Umetnost je bila statusni simbol, idealizacija in velikokrat tudi vez med religijo in vladarjem. Vendar pa vsa umetnost ni podpirala oblasti. Poleg dekorativnosti se je namreč v starem veku začela razvijati še ena vrsta umetnosti, ki je predstavljala zametek družbene kritike; grške komedije (predvsem Aristofanove) so poleg številnih hedonističnih in bizarnih motivov vsebovale marsikatero družbenokritično idejo. Takšna vrsta umetnosti je kritizirala oblast in deloma družbo nasploh. Nastanek takih polemčnih del je omogočala atenska demokracija oz. njihov odnos do umetnosti. Kljub temu so nekatera dela pristala na sodišču. Podoben kritičen odnos do oblasti najdemo v posameznih delih še v celotni antiki, npr. pri Vergilu, ki je med vrstice Eneide skrli kritiko Avgustovega režima.** V srednjem veku se je družbenokritična umetnost porazgubila ali pa je bila zatrta. Tudi dekorativnost je bila izrinjena; sakralna vloga je postala najbolj pomembna vloga umetnosti. Razni primeri posvetne poveličevalne umetnosti so se seveda še vedno pojavljali, vendar so postajali vedno bolj sakralni. V tem času so mesto umetniških centrov prevzeli samostani.

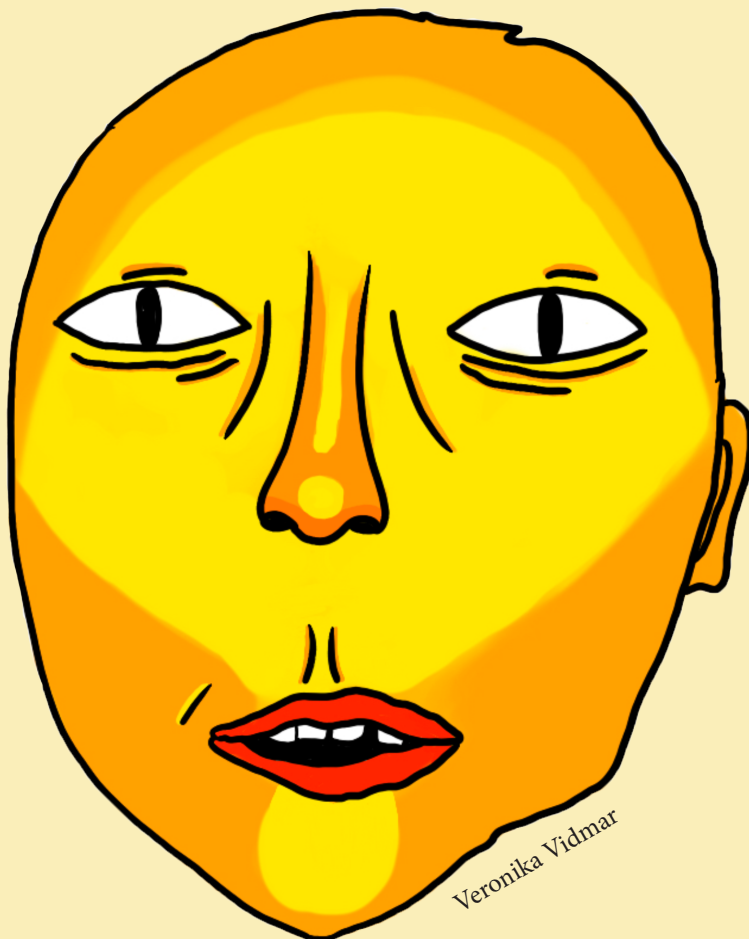
Z renesanso so se v umetnosti uveljavile nove ideje (humanizem, raba antičnih motivov, realizem itd.). V tem času se umetnost odraža tudi kot znak bogastva trgovcev in bankirjev

(primer je družina Medici v Italiji; ti so postali mecen, ki so naročali tudi bolj posvetne motive). Vendar pa umetnost tudi v tem času še vedno ni bila popolnoma neodvisna, kar se kaže v delih, ki poveličujejo npr. Medičejce, papeže itd. V tem obdobju se tako razraste posvetna in mitološka umetniška vsebina, kar je bilo mogoče zato, ker veliko prej oemjenih bogatih trgovcev in obrtnikov ni bilo neposredno vezanih na katolištvo. Kljub temu pa je katoliška cerkev obdržala veliko vpliva, prav tako pa so tudi papeži naročali dela od npr. Michelangela, Ghilbertija, Masaccija itd. V času renesanse so se umetniki osredotočali predvsem na upodabljanje narave. Ponovno pa se uveljavi družbenokritična vloga umetnosti, ki se kaže skozi ironijo in simboliko. Vendar se ta vloga ne uveljavi kot poslanstvo umetnosti, saj za renesančne umetnike umetnost (še) ni sama po sebi kritika, ampak le medij za njihove bolj provokativne ideje. Koncept umetnosti kot odgovor na oblast se uveljavlja postopoma (parodija Don Kihot Miguela de Cervantesa, Voltairovi satirični spisi in njegov Kandid, provokativne drame po grških zgledih itd.) in dokončno dozori šele v 20. stoletju. Čeprav se pojavlja zgolj posamično, je umetnost kot kritika oblasti pri vsakem delu obtožena kot nadvse radikalna. Še dandanes velikokrat ni sprejeta z velikim navdušenjem. V baroku je umetnost nastajala večinoma pod okriljem katoliške cerkve (z izjemo baročne umetnosti v bolj severnih državah, npr. na Nizozemskem, kjer je nastajala pod okriljem vplivnega meščanstva). Katoliška cerkev je v obdobju baroka veliko vlagala v umetnost, saj je v reformaciji izgubila ogromno svojega poprejšnjega vpliva. S propagiranjem katolicizma skozi umetniška dela, je želela ponovno pridobiti vpliv v evropski politični sferi. Umetniška dela, ki so nastala v baroku, pa so kljub neumetniškemu motivu naročnikov kvalitetna in še danes cenjena.

Barok je tudi zlata doba simbolizma; vsaka podrobnost na sliki nekaj simbolizira. Skozi te simbole so si umetniki v baroku občasno privoščili tudi kritiko. Dramatičnemu umetniškemu stilu v baroku sledi rokoko. Rokokojski patroni so bili bolj posvetni (Ludvik XV.). Umetnost iz tega časa prikazuje žanrske motive hedonizma med plemstvom, razkošno okrasje in vsesplošno lahkotnost, lagodnost. Motivno gre tudi pri rokokojski umetnosti, podobno kot pri baročni, za propagiranje oblasti, le da je tu pojem oblasti še širši in zajema celoten sloj plemstva. Taka širina se pojavlja vse pogosteje, še najbolj v kapitalistični in meščanski umetnosti, kjer velikokrat ni ene osebe, ki bi posebej oblast. V tem obdobju prepoznamo dva načina podpiranja oblasti, eden je bolj neposreden in je tudi bolj centraliziran.

S tem načinom se misli na vse kipe, slike in druga dela, ki vladarja prikazujejo neposredno. Ideja pri tem ni prikrita – direktne upodobitve faraonov, rimskih portretov cesarjev, papežev, kraljev, portreti, npr. Napoleona, Ludvika Filipa, različnih diktatorjev in avtoritarnih voditeljev, npr. Stalina, Maa itd. Voditelje prikazujejo kot božanstva ali od boga izbrane, vedno idealizirane, pripisujejo jim vse možne dobre in plemenite lastnosti. Za takšno prikazovanje velikokrat uporabljajo velikost figure, perspektivo, svetlobo, simbole itd. S tem neposredno podpirajo in povzdigujejo vladarja in njegovo ideologijo. Tak način je uporaben bolj za tiste sisteme oblasti, ki so centralizirani okoli ene osebe. Drug način pa je bolj posreden, gre za nekakšno (podzavestno) manipulacijo. Opazimo ga pri delih, ki poustvarjajo ali so zgrajena na idealih neke

večje skupine (npr. religijska skupnost, ljudstvo, družbeni sloj itd.). Vlada ali oblast pri tem nista prvotni motiv. Primer tega so romanske cerkve, ki sicer ne prikazujejo papeža ali drugih verskih veljavnežev, ampak s svojo masivnostjo predstavljajo božjo trdnjavo na zemlji – moč in vplivnost cerkve. Podobno je z gotskimi cerkvami, ki s svojo impresivnostjo predstavljajo moč francoske kraljeve družine (tudi različnih drugih npr. nemških) in seveda cerkve. Podobne so npr. slike rokokoja; z lahkotnostjo in lagodnostjo oglašujejo brezskrben plemiški način življenja. Enako velja tudi za meščansko umetnost, saj sta meščanska demokracija in decentralizacija oblasti onemogočili ali vsaj otežili neposredno propagando umetnosti. V francoski revoluciji nastaneta oz. sta poimenovana dva politična pola, ki tareta politični svet že od antike*** - politična levica in desnica. Celoten spekter politike se razdeli na levico, desnico in center. Ta delitev se posledično manifestira tudi v umetnosti, ki prav tako "razpade" na umetniško levico, desnico in center, saj so bili vsi umetniki v francoski revoluciji tudi zelo politično angažirani in so celostno sodelovali v revoluciji. Ta pojav je zanimiv, saj se umetniška levica in desnica počasi oddaljita oz. odtujita od svojih političnih "alter egov". Pri levici je to bolj očitno, saj se na splošno levi umetniki v političnem smislu najbolje razumejo le z anarhisti. Med revolucijo se kot najbolj vpliven levi umetnik uveljavi Jaques – Louis David, ki je sam po sebi jakobinec in revolucionar, zato se v njegovi umetnosti pojavljajo ideali francoske revolucije. Ko revolucionarna vlada zasede oblast, David ukine francosko umetniško akademijo in vzpostavi novo meščansko umetniško akademijo. Je glavni predstavnik neoklasicizma, ki ga posvoji nov režim revolucionarne vlade, kasneje pa tudi Napoleon. Kot upor proti neoklasicizmu, razsvetljenstvu in industrijski revoluciji se pojavi romantika. Roman-

tična umetnost je zanimiv fenomen, saj so jo ustvarjali tako plemiči (npr. Byron) kot meščani (npr. Hugo). Vsekakor pa je veliko romantičnih del nastalo kot odprta kritika oblasti (npr. Gericaultov Splav Meduze), kar je bilo še vedno dokaj novo. Do takrat so se v umetnosti večinoma uporabljali skriti namigi in simboli. Romantiki so bili dolgo bitko z akademijo in neoklasicizmom, vendar so na koncu zmagali. V romantiki se pojavi tudi nova vloga umetnosti. Dekorativna umetnost se je skozi razvoj umetnosti integrirala z željo (oz. vlogo) posnemanja narave, iz tega pa je nastal esteticizem, umetnost kot nekaj, kar je lepo, idealizirano. Iskanje lepote (po npr. Batteuxu) je kmalu postalo osrednje bistvo umetnosti, velikokrat je bila lepota tako ali drugače povezana z naravo. Iz razumevanja povezanosti umetnosti z lepoto lahko razumemo idejo, ki se je glede na ostale pojavila razmeroma pozno, in je začela razlagati umetnost kot popolnoma neodvisno entiteto. Mnogi so o tej ideji že pisali, med drugimi Constant, Cousin in Poe. Najbolj znan pa je Gautier in njegova fraza iz uvoda v *Mademoiselle de Maupin* – "L'art pour l'art" ali v prevodu "umetnost zaradi umetnosti (same)". Larpurlartizem, ki se je razvil iz te fraze in ideje, ki jo predstavlja, je dramatično spremenil pogled na umetnost in njen odnos do družbe. V pogledu larpurlartistov umetnost ni tu, da bi podpirala ali kritizirala oblast ali družbo. Poudarjajo pomen svobodne umetnosti. V 19. stoletju se v Franciji (in kasneje tudi drugod po svetu) pojavijo boeme. To so združenja umetnikov, od pisateljev do slikarjev, ki se srečujejo in živijo (za takratne pogoje) nekonvencionalno. Živeli so spontano, avanturistično, celo romarsko. Odrekli so se materializmu in se preselili v revnejše predele Pariza. Boeme lahko razlagamo kot upor proti konvencionalnemu načinu življenja, propagandi

in politizaciji umetnosti. Pripadniki boem so namreč bili larpurlartisti, npr. Pottier, Daumier, Corot, Coubert, Baudelaire, Verlaine itn. Mnogi od teh so bili pripadniki nove umetniške (in politične) levice, levice delavskega razreda oz. proletariata, ki jo opiše Marx (estetska levica 19. stoletja se bori za larpurlartizem in svobodno umetnost). Boemski umetniki so po večini sodelovali tudi v Pariški komuni. V boemah se razvije tudi nova umetniška smer – realizem. Realizem je**** odziv na takratno meščasko dožemanje umetnosti, ki je v njej videla okras. Realizem izpostavlja oprijemljivo resničnost, vsakdanost revežev, delavcev, kmetov in ostalih preprostih ljudi. Realizem je, tako kot romantika, kritičen do družbe in do oblasti, vendar je romantika bolj larpurlartistična, realizem pa je bolj družbenokritičen. Realizem je odprl vrata novim umetniškim gibanjem, kot je npr. impresionizem. V impresionizmu se začne barva že nekoliko osamosvajati. Impresionisti upodabljajo za upodobitev različne teme, od žanra do krajin in narave. Želijo ujeti nek trenutek, ki jih impresionira. Impresionizem se tako razraste v mnoge postimpresionistične umetniške frakcije. Ena od teh je tudi ekspresionizem. Ekspresionisti želijo opisati notranjost in čustva ter upodobiti senzualistično realnost. Iz impresionizma se razvije kubizem, fauvizem itn. Vsi ti novi stili strmijo k umetniški svobodi, k larpurlartizmu. Nekje 40 let po Gautierju doživi larpurlartistična umetnost, ki jo je bilo do takrat zelo malo, razcvet. Z izumom fotografije umetnost izgubi svojo vlogo upodabljanja narave in realističnosti. Fotografija je hitrejši in cenejši način prikazovanja sveta kot umetnost. Slednja se je na to odzvala tako, da je spremenila svojo vlogo. Prikazovati je začela stvari, ki jih fotografija sama ni mogla – duhovno notranjost, psihologijo, čustva, napetost, dramatičnost, kasneje tudi nadrealističnost in abstraktnost.

Umetnost 20. stoletja je umetnost frakcij; takrat ni več ene poglobljene umetniške akademije oz. nekega vplivnega gibanja. Umetnost razpade na avantgarde. Nastanek umetniških avantgard lahko razlagamo kot odziv na neizmerno hiter razvoj, ki je temeljil na razvoju tehnologije, politike itd. Poleg tega je svet v kratkem času doživel dve neverjetni katastrofi prve in druge svetovne vojne. Umetnost se na tako radikalne družbene spremembe ni mogla odzvati kot ena entiteta, zato je razpadla na avantgarde. Umetnost 20. stoletja je tudi umetnost upora; tudi avantgarde se na oblast odzivajo z uporom. Dadaizem, eden bolj pomembnih avantgard, je bil nekakšen upor proti buržoazni vsakdanosti in hegemoniji razuma, proti tradiciji, proti smislu samem. Dadaisti so se trudili izzvati meje normalnosti in razuma z različnimi provokativnimi deli. S tem je nastala dadaistična anti-umetnost. Iz dadaizma se razvije surrealizem oz. nadrealizem. To je prav tako upor proti oblasti, nagovarjal je umetniško in politično revolucijo. Na podlagi del Sigmunda Freuda so želeli nadrealisti ustvariti nekaj, kar bi bilo razumu nedosegljivo. Velikokrat so upodabljali sanje ali pa so uporabljali avtomatizem. V obeh, tako nadrealizmu kot dadaizmu, so vidni (poleg družbenokritičnih) tudi larpurlartistični elementi. Družbenokritična umetnost pa je v sodobnosti v veliki meri sestavljena iz konceptualne umetnosti. To je umetnost, pri kateri predmet oziroma delo nima nobene posebne umetniške vrednosti. Umetnost je v konceptu oz. ideji, ki jo delo predstavlja. Druge avantgarde so se prav tako uprle, le da na drugačne načine: minimalizem je nekakšen upor proti nasičenim umetniškim delom preteklosti in ostalim spektrom življenja, landart lahko razumemo kot nekakšen upor proti vedno bolj od narave se odmikajoči industrijski družbi itd. Nekatere avantgarde so se celo povezale s silami

oblasti v nekakšen upor proti upor, na primer futurizem, ki se je zavezal z italijanskim fašističnim gibanjem, sam pa je poskušal upodobiti nasilje, hitrost in tehnologije sodobnega sveta. Abstraktna umetnost je glede na druge avantgarde zanimiv primer; lahko bi rekli, da gre za upor proti buržoazni prenasičenosti in ideji, da mora vsaka umetnost nekaj predstavljati. Kljub temu pa je to zelo larpurlartistična oblika umetnosti, skorajda čisti larpurlartizem. Podobno je s kubizmom, vendar vsebuje tudi ta nekatere bolj kritične ideje. Danes, v svetu, v katerem najdemo vse tri vrste odnosov med umetnostjo in politiko (oziroma prva dva, saj je z izumom fotografije nalogo poveličevanja vlade pridobilo oglaševanje, iz platen so se obrazi vladarjev

preselili na reklame in plakate) lahko podamo splošno oceno tega, kako se politična ideologija obnaša do umetnosti. Skrajna desna nacionalistična politika je do družbenokritične in sodobne larpurlartistične umetnosti odprto kritična, na nek način je konzervativna, saj zahteva da umetnost ostane to, kar je že bila (kar bi pomenilo, da ostane propagandna) in da se ne adaptira na sodobnost. Desna kapitalistična politika (liberalizem in konzervativizem) je prav tako skeptična do sodobne umetnosti, vendar ne toliko zaradi ideologije, bolj zaradi finančnega razloga; v kapitalizmu kultura in umetnost, ki nista uporabni, nimata prostora. Sredinska in levosredinska politika sta do umetnosti bolj strpni, vendar še vedno kritični do bolj provokativnih umetniških gest in odprtih

kritik (ne pozabimo, da tudi socialna demokracija še vedno kapitalizem, čeprav njegova nekoliko omiljena verzija). Vsekakor ni umetnost njena prva prioriteta. Leva in skrajno leva politika pa sodobno družbenokritično umetnost podpirata, čeprav je tudi res, da sta večinoma v vlogi opozicije. Iz tega lahko sklepamo, da je za umetnost najbolje, da je svobodna in ni vezana na tiste, ki jo finančno podpirajo, saj bo, ne glede na to, kdo je njen financer, vedno poskušal iz umetnosti pridobiti nekaj v svojo korist. Umetnost je in bo, če ji bo dodeljena svoboda, dopolnjevala naš razvoj, tako fizično kot družboslovno.

Andraž Levstek, 2.c

Hana Lorenčič
Veronika Vidmar

Pred štirimi leti, ko sem na drugi šolski dan stal v vrsti za malico, sta se dva dijaka iz paralelke, ki ju takrat še nisem poznal, obrnila proti meni in mi postavila vprašanje:

“Kako se počutiš zdaj, ko si že 4 leta na Šubi, imaš kakšen nasvet?”

Onadva sta namreč mislila, da sem dijak 4. letnika, jaz pa kot novopečeni fazan seveda nisem imel pojma o tem, kako izgleda življenje na Šubi.

Danes bi na to vprašanje dejansko lahko odgovoril. Kako se torej počutim? Imam zelo mešane občutke, po eni strani sem res vesel in srečen, da je konec vseh skrbi za ocene in drugih težav, po drugi strani pa sem tudi malce žalosten. Šele zdaj sem namreč dojel, da sem v zadnjih štirih letih preživel eno izmed najlepših obdobj v svojem življenju. Tudi zato, ker sem se vpisal na Gimnazijo Jožeta Plečnika Ljubljana – našo drago Šubo. Če bi imel možnost iti nazaj in se ponovno odločiti, bi se zagotovo odločil enako.

Zakaj mislim, da je Šuba najboljša?

Naslednjič, ko boste v šoli, pogledjte okrog sebe in videli boste odgovor na to vprašanje. To smo mi, Šubanci in Šubanke. Čisto vsak izmed nas je nekaj posebnega in kljub napakam, ki jih brez dvoma imamo, tvorimo popolno celoto, ki ji pravimo Šuba.

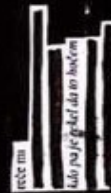
In katere najpomembnejše stvari sem se naučil v teh štirih letih?

Prilagodljivosti. Poleg vsega drugega se človek na naši gimnaziji nauči predvsem prilagodljivosti, to pa je najpomembnejša lastnost za življenje.

Moja velika želja je, da bi celotna Dijaška skupnost GJPL, ki jo sestavljamo vsi dijaki, postala še bolj povezana, da bi vsi dijaki čutili duh medsebojne pripadnosti.

Verjamem, da se bo to tudi zgodilo, saj Vas puščam v dobrih rokah. Za mojo naslednico smo predstavniki razredov izbrali dijakinjo drugega letnika, Živo Poljanšek, ki je celo leto sodelovala pri projektih DS in pripomogla k njenemu delovanju. Kakšen je torej moj nasvet po štirih letih? Bodite to, kar ste, sprejemajte sebe in druge, ker če mi, Šubanci, v svoji različnosti stojimo skupaj, nam nihče nič ne more.

Luka Đekić, predsednik DS

1
2
3
4
5
6

1
2
3
4
5

1
2
3
4
5
6

1
2
3
4
5

1
2
3
4

Depresija?
Ne,
to je samo iluzija.
Samo faza,
v katero si se
sama dala.

Samo faking faza.

Spravi se že iz nje,
no?
Nemoreš,
ne? Po
Nemočna?
Tako je.
Nemočno dekle.

Izven dosega

Stojiš tako blizu, a tako zelo daleč,
izven dosega mojih rok.
Sva tako skupaj, a tako strašno narazen;
mnogo let naju seka čez pol.
Vidim te, pa te gledat ne smem.
Čutim te, pa je prepovedan objem.
Iz glave te mečem, te pozabit ne morem;
spominjat se nočem, pa se spominov oklepam.
Kar je bilo, je bilo lepo.
Zdaj se delam, da te ne poznam,
ker, kot je bilo ne sme več bit,
drugače obnašat se ne znam.
Tako da z bogom, adijo.
Upam, da se še kaj vidiva.
Ne bom te pozabila,
čeprav bi bilo boljše, da te izbrišem iz spomina.

On the problem

The absoluteness of the idea Nagel so clearly presents is inherently problematic. To claim that any set of actions can be determined on an a priori basis is, in and of itself, contradictory and paradoxical. The claim itself bases itself mostly on the actions of an individual, but the underlying assumptions delve into the very nature of causality and certainty. Determining or analyzing any individual action depends entirely on the observations made a posteriori, that is, independently of any and all preceding events or interactions. The second assumption of such a position is derived from the first presupposition (i.e. the causality of action) and is therefore an example of circular logic (a sort of Munchausen trilemma, wherein proving a statement is dependent upon either some established axiom (in this case, that actions are determined a priori and that they are singularly derived from the very same causes, meaning that no alternative action is possible), an infinite regression or a circular set of consequential statements (i.e. B is a result of A, therefore C is not possible, as evidenced by the fact that B occurred rather than C). Additionally, an absolute view is based on incredulity, that is, the lack of evidence of any other reality being possible. This sort of view of reality is illustrated in one of the oldest allegories in the philosophical sphere (i.e. that of Plato's cave). To the denizens of the cave, any reality besides their direct, apparent one, is impossible. Thus, we can temporarily dismiss an absolute view on causality and inevitability.

The question that becomes immediately material upon abandoning

such a supposition is: how then are we to epistemologically claim knowledge of the causality of actions? Let us illustrate this via a parable. A man who is both blind, deaf and has no ability to perceive touch nor smell travels down a road. This road eventually reaches a crossroads where the man must continue on any one of the three paths before him. Of course, it can be said that whatever action he takes is dependent upon his identity as a blind man (he cannot see, therefore it is inevitable that he will not know what path he is taking), but it would be impossible to assume which road he will take because he is not capable on making any inference as to which one would lead him to his favored destination, he could tip over during his journey or perhaps walk into a pool of water. Yet, though his lack of perception, the man still walks down one of the three roads. We can therefore dismiss the idea that causality of human action is based on perceptible factors. The fundamental basis of what is not why, but whether. Of course, this hinges on first determining the what. The certainty of an action is also not entirely apparent. Could C occur instead of B? The answer would hinge upon first establishing the possible, the impossible and the probable. Perhaps C could not happen because it is perceived to be impossible, whereas B is within the realm of not only possibility, but probability. If this position is taken, a paradox arises. C is only impossible because it did not occur and because it is not contained within justifiable knowledge. Yet to what extent can we be certain that it cannot occur? David Hume touches upon a similar issue when he claims that the rising sun is only certain to

happen once it has happened. To human perception, the blind man only had one actual option (that being the one he chose) whereas the other two are impossible. It is necessary to establish what is possible and impossible within the realm of knowledge.

The impossible may also be perceived as such if it is not epistemologically traceable in knowledge. To illustrate, I shall present a parable. One day, a shepherd was travelling in the mountains of Greece, tending to his flock, when he saw a chimaera on the tallest mountain. He could not make it out clearly, but clearly saw the outline of its monstrous body and its face, and rushed to the nearest village to tell the townsfolk. When he entered the town, he exclaimed loudly that a chimaera was

waiting high in the mountains and warned the villagers to flee. Some villagers believed him and ran into the lowlands, others, however, were not superstitious and did not believe the shepherd's tale and so dismissed his warnings.

Despite the true nature of the statement that the beast has appeared, it would still be considered outside the realm of possibility. Not only would the villager's reason tell him that the beast did not appear, but also his perceptive senses, as he has never seen such a beast nor anything that resembles it. The knowledge of the shepherd who has seen it, too, is perhaps false. Perhaps the shepherd is lying or perhaps he has seen something that resembles a chimaera but is not in fact one. Absolute knowledge must therefore be unobtainable, as no one

in the village can be certain that the creature has been sighted and the shepherd himself might have been deceived by both his senses and reason (an even more outlandish monster might have been on the mountain, yet his reason caused him to view it as something more plausible). Gettier poses the question of the substance of knowledge and how it fits within the realm of belief and perception. If the shepherd truly believes he has seen the chimaera based on his direct experience, it would be within his realm of knowledge. However, his only justification for this position of knowledge would be that he has seen it and nothing more. Therefore, it cannot be claimed to be absolute knowledge, as it is not properly justified. That which is believed and that which is perceived do not necessarily form the whole of knowledge.

The possible can never truly be within man's field of knowledge, because there is no absolute predicate for what is and is not possible. This however, also presents an inherent problem. If B has occurred, we can claim that it has done so, but we cannot be certain that C could not have occurred and because of this, the manifestation of B is only construed as such, rather than the absolute consequence of reality. How can we possibly claim that existence is absolute when nothing within it is, considering that the whole is the sum of its parts. From an ontological perspective, if all being is part of a system of reality then consequently, reality exists, because being exists. If, however, we cannot determine what being is, as we do not have sufficient knowledge to do so, then reality also

ceases to be an underlying concept, which once again, presents a paradox (i.e. how can reality not exist when we occupy it). If Descartes's idea of the perceptible world as a "deceptive demon" held true, then existence could not be claimed to be. A universal predicate of existence, being and reality must therefore be established, but it must be done outside of what is considered human knowledge. Human knowledge depends on certain patterns of logical progression (i.e. A is causal to B, B is causal to C) which cannot be applied at the level of epistemology. The ancient principle of the prime mover becomes apparent at this stage. From Aristotle to Thomas of Aquinas to modern theologians such as William Lane Craig, predicates experienced at the human level are considered guidelines and articles for the entirety of existence. According to this reasoning (which is similar in origin to the one described by Nagel in the relevant quote), it could not be said that something could exist outside of knowledge and still be possible. Yet this position negates itself by asserting that even a prime mover mandates a prime mover. Though an infinite progression might be ungraspable by both reason and experience, it can clearly be illustrated by a simple though experiment. Let us picture a statue around one meter in height. Now a second statue, this time two meters, a third, fourth, fifth to the very peak of imaginable reality. Yet for every n-th statue we reach, there is always an n plus one. If I imagine four trillion statues, each progressing in height, I have still not entirely included the entirety of the possible realm, but instead only what my current

knowledge allowed me to. The statue that is taller than the last one I imagined must therefore lay outside of my knowledge and is therefore both possible and impossible to conceive. Human reason and experience, which, with proper justification, form the whole of human knowledge, therefore do more to negate understanding. From this we can infer that determining an absolute causality, possibility or impossibility is not plausible within the frame of knowledge, but must instead be drawn from basic principles of being and happening rather than knowing. For the purpose of this, an action may be assumed to be true insofar as it is perceptible to every observer in the same way (i.e. is not a matter of individual knowledge). Let us imagine a merchant on a marketplace. He owns a stand that sells fresh cabbages and sells them on a daily basis. One day, a wanderer comes to the square and passes by the merchant's stand and looks around, searching for the church. As he is carrying a large open sack and as the previous customer had left more money that was necessary on the stand, the merchant places the cabbage into the wanderer's sack. Though the wanderer did not detect this (i.e. perceive it) nor did he have any reason to believe that it has happened, it happened nonetheless. The merchant truly did give the wanderer the cabbage, therefore the action materialized itself as happening. To return to one of the primary assumptions of the absolute viewpoint, it can also not be said that this action was inevitable. The merchant might have noticed that the wanderer was not a customer and would not have given him the cabbage, yet this did

of contingency

not happen (an uncertainty of action independent of causality, as evidenced by the blind man in my first example). It can be said that happening can also describe being (happening is merely being in motion) and therefore illustrates the necessity of truth (i.e. without an absolute truth, the action would have never happened.) Something must be true if anything else is to even be considered as being. If nothing were true, nothing would be in a state of being. If everything were true, nothing would also be true, as everything must, by definition, also contain nothing. It would not be incredulous to claim that nothing is itself

be considered an inevitability in and of itself. In this sense, it defies the logical principles described above (such as the aforementioned Munchausen trilemma; existence justifies itself). If this existence is capable of being perceived as inevitable and everything besides it impossible, how then is it possible that what is contained within it is not inevitable and therefore not the only possibility once set in motion by a preceding being? Existence exists after the fact rather than preceding it. That which is inevitable is only so a posteriori, but the categories of possible and impossible are not dependent upon it. A thing may be im-

become a truth). Had the aforementioned scenario happened and had he not won, then the victory of the other person would be the inevitable truth. It could also be claimed a posteriori that the loser had a chance at victory, i.e. it was possible that he would win. As pertains to the particularly human implications of the idea of absolute determinability of what is possible, impossible and inevitable, there is also a deeply unethical and dangerous consequence thereof. If a sum of conditions and factors may form a human and define their actions, meaning that is impossible for them to have acted in any other way, then a pseudo-Cal-

That which is considered impossible

paradoxical, as even nothing would have to be something (the emptiness in an empty room is still in being).

Now that we have established a universal and singular being, independent of a prime mover or causality, we may develop the system of possibility and impossibility further. As clarified in previous examples, inevitability is not capable of being perceived, but not necessarily a false precept and is, in fact, necessary when establishing a basic system of possibility. As Russian-American philosopher Ayn Rand, who, as a philosopher, was more concerned with ethical issues, once (arguably) tautologically postulated: "Existence exists". This universal precept is the only claim that can

possible, yet inevitable, as possibility is a category of knowledge. Absolute impossibility describes only one instance of that which is not inevitable, i.e. the lack of something, the lack of being and the lack of existence. A clear example of the a posteriori determinability of inevitability and the distinction between the categories of possibility and inevitability is what could be termed as fortune or luck. A lottery winner's chances before the fact were construed by him to be impossible, yet he received the winning lot. Perhaps the latter might have been different and perhaps someone else might have collected the prize (it was within perceptible possibility), but upon occurring it has become inevitable (no force may alter it, it has

vinist ethic arises. Although perhaps not dealing directly with the predictability of the inevitable, this idea forms a system of ethics that predicates itself upon declaring that a person's actions are, in their a posteriori inevitability, also the only possibility. A murderer, therefore, is inevitably such as they are (i.e. have done) and it would have been impossible for them to act in a different manner. This view eliminates the role of existentialist freedom as described by Jean Paul Sartre, the implications of which are a multitude of possibilities in terms of human actions. At any one given moment, each human being may choose whichever action without "due" justification. In a framework where a sum of factors may prevent

the initiation of an action, it would be impossible to determine whether any one given person has "choice". The action that would, according to experience and reason, be the consequence of an initial mover, would therefore be the only possibility. Yet certain actions are not necessarily derived from preceding circumstances. Perhaps we can better understand this from an example. A farmer is herding his oxen across a field until he reaches a large mountain. This mountain has two wide passes going through it, neither of which is in any way different from the other. The farmer chooses to take the left path for no reason

is limited to the basic presupposition that C follows B. As established prior, certainty in consequences is not consistent (both farmers were B, yet one chose C and one chose D). The implication this has for ethics then is categorization of human beings based on an "infallible" presupposition of C following B rather than on the actual inevitability of their actions (i.e. the actual manifestation of an action). The key term from the preceding paragraph is that of infallibility. Indeed, any position that asserts absolute causality and consequential inevitability must be infallible or else it would cease to be absolute and

being that at least some part (or the whole) of existence lies outside of perceptible reality. What can be inferred from the former is that any given impossibility is imaginable and therefore possible, though not necessarily inevitable. (Inevitability is being in action a posteriori). Human knowledge categorizes certain concepts as impossible and is therefore limited by perception and reason. The entirety of knowledge, owing to its hindrance, therefore cannot describe an action nor establish clear causality. That which is considered impossible may therefore be possible in a realm independent of human knowledge and that which is

may therefore be possible in a realm independent of human knowledge.

whatsoever, as it is entirely identical to the other. Some time later, a second farmer arrives at the same canyon and chooses to take the right path. Neither of their particular actions were influenced by any circumstances and according to a rational view on possibility, both options would have been possible for both of them. Therefore we can infer that only choice as an extension of freedom could have led them to choose the path that they did. Essentially, a system of ethics that can be derived from the idea described above is one that postulates inevitability in advance, i.e. person A is B and therefore committed C, which was bound to happen as a result of person A being B. But the correlation between the two is not clearly established, as it

therefore lose all value (if A does not always mean B then it is pointless to make the statement that it does). Yet infallibility would hinge upon being a universal truth, which is, as evidenced by the example of the statues, outside the realm of human knowledge. Therefore, since the position bases itself on possibility and impossibility (both of which are, aspects pertaining to knowledge) it itself must lie within human knowledge and therefore does not describe a universal truth, meaning it is not infallible. The system that can be derived from all of this is one based on a certain logical progression based on two initial precepts. The first precept being that existence exists as a self-evident concept and justifies itself and the second

inevitable may only be claimed to be so by virtue of already occurring. As David Hume so succinctly described, we cannot claim that the sun will rise, only that it has risen. The position of absolute causality and possibility (which in this mistaken worldview describes a scenario that is synonymous with inevitable) negates these principles and creates an epistemological system based on knowledge limited by human perception, experience and reason as well as an ethical system that strips humanity of its fundamental existential freedom.

Benjamin Virant

MISLI OB KRIZI ZARADI ŠIRJENJA NOVEGA KORONAVIRUSA

Zadnja faza urejanja letošnje številke revije Šubawski je sovpadla s pandemijo smrtonosne bolezni, ki jo povzroča novi koronavirus, in karanteno, zaradi katere se je življenje vseh nas postavilo na glavo, šole pa so za nekaj tednov zaprle vrata. Naslednje strani so bile tako napisane povsem nepričakovano, tik preden smo revijo poslali v tisk. Pred vami je le nekaj izmed številnih spontanih razmišljanj dijakinj in dijakov 4. letnika, ki so svoje misli delili s sošolci v spletni učilnici, kamor se je iz šolskih klopi preselil pouk. Dijaki med drugim ugotavljajo, da strah, ki nas hromi ob epidemiji, ne sme postati bistveno določilo naše eksistence; dolgotrajen strah je naš sovražnik, ki nas uničuje, zaradi njega se zmanjšuje naša svoboda in možnost odločanja, zato se moramo od njega odvrniti in sprejeti izziv upanja, katerega znamenj tudi v teh težkih dneh ne manjka.

Andrej Leskovic

»Strah se rodi takrat, kadar se zgodi nekaj nepričakovanega; tam, kjer je običajni potek dogodkov prekinjen. Toda ali lahko res vse predvidimo? Mar bogastvo življenja ne temelji na tem, da lahko neki dogodek popolnoma uniči naša pričakovanja? /.../ Bi sploh bil prostor za upanje in želje v svetu, kjer je vse vnaprej določeno? /.../ Strah je predvsem strah pred izgubo nečesa: drugega človeka, sebe samega, svoje poti ... Strah nam preprečuje, da bi se podali v neznane kraje, da bi zapustili dobro uhojeno stezo, poiskali novo pot. Zaradi njega ne iščemo srečanj z drugimi, zavračamo spremembe, čas in prostor pa se lahko zapreta okrog našega življenja in eksistenca spremenita v zapor.« (Michela Marzano: Podobe strahu.) Ta tema, vpliv strahu na naše življenje, poraja številna vprašanja. Strah je po mnenju avtorice zgornjega odlomka nekaj, kar se zgodi nepričakovano, bogastvo življenja pa temelji tudi na prisotnosti nepričakovanih pojavov. Strah nas je predvsem tega, da bomo izgubili ljubljeno osebo, svojo pot, pa tudi naše bogastvo in s tem ugodje. Strah v nas lahko vodi tudi do tega, da se zapremo, zavračamo spremembe in naše življenje spremeni v zapor. V življenju ne moremo vsega določiti, popolnoma razumljivo je, da se veliko stvari zgodi nepričakovano. Kakšno bi bilo življenje, če bi bilo vse že vnaprej določeno? Mislim, da takega življenja niti ne bi hoteli živeti, saj bi to pomenilo, da bi bili celo življenje zaprti v nekakšen zapor, bili bi nesvobodni, svoboda pa je bistveni pogoj za kakršno koli delovanje. Zaradi strahu pred

spremembami bi vedno izbrali pot, ki bi se nam zdela najbolj varna in brez tveganj. Tako bi se človek težko udejstvoval in njegovo življenje bi bilo posledično prazno. Čeprav je strah nujno potreben, da se izognemo negativnim, neprijetnim posledicam, pa strah ne bi smel biti vodilo našega življenja. Dandanes je strah v človeku prisoten v veliko večji meri, kot le biološka nujnost ubraniti se pred nevarnostjo. Ljudi je strah izgube ljubljene osebe, bogastva in s tem posledično tudi ugodja, strah jih je praktično vsega, kar jim je neznan. Strah nas je pravzaprav vsega, kar lahko na naše življenje vpliva negativno in tako raje ostanemo v mejah svoje cone udobja, temu pa na daljši rok sledijo tudi negativne posledice. Človek mora nujno kdaj stopiti tudi izven svoje cone udobja, če želi v življenju kaj doseči in slediti svojim ciljem. Na primer podjetnik, ki ne bi nikoli stopil izven svoje cone udobja, bi se bal ustanoviti svoje lastno podjetje in tako svojih sanj o ustanovitvi podjetja in vodenju le-tega ne bi nikoli izpolnil. Strah je pravzaprav naš sovražnik in osebno sem mnenja, da bi morali ljudje ravnati svobodno, slediti svojim ciljem, pa čeprav bi bila zraven prisotna velika mera strahu, to je pravzaprav naravno. Ne smemo si dopustiti, da strah zamegli naše misli, saj tako ne moremo težiti k nečemu večjemu. Kot pravi Nietzsche, bi moral človek presegati stvarnost in meje, ki mu jih ta postavlja, s tem pa bi ustvaril samega sebe. Človek, ki se udejstvuje kljub strahu, je po mojem mnenju veliko močnejši od človeka, ki se zaradi strahu zapre

v nek svoj mehurček in čaka na konec življenja. Epikur želi človeka osvoboditi strahu že samo zato, ker zaradi strahu ne moremo živeti sproščeno, ker ne moremo zares užiti ugodja, ki nam ga ponuja življenje samo, in uživati v njegovih radostih. Strah pred negotovo prihodnostjo lahko vodi človeka celo do samomora. Mislim, da se močan občutek pomanjkanja varnosti v najbolj razvitih družbah sveta razvije zato, da pripadniki teh družb mislijo, da imajo več za izgubiti kot pa pripadniki manj razvitih družb sodobnega sveta. Strah jih je izgube ugodja, ki je del

njihovega življenja, tako kot je otroka v Afriki strah, da izgubi družinskega člana zaradi kakšne bolezni. To je po mojem mnenju etično zelo sporno. Naš strah pred izgubo materialnih stvari se v resnici ne more primerjati s strahom nekoga, ki lahko izgubi družinskega člana. Mislim, da je za občutek konkretnega strahu pri posameznikih v razvitih družbah sodobnega sveta veliko nevarnejši pojav, kot je trenutni koronavirus. Edino kar nam preostane, je upanje kot protiutež strahu. Upanje ljudje potrebujemo zato, da lahko zakorakamo naprej, v neznanu prihodnost. Z upanjem in pogumom si lahko modeliramo prihodnost, jo ustvarjamo tako, da nas navdaja z veseljem in ne z grozo. Tako lahko dosežemo srečo in se izognemo obupu.

Tajda Šabanov

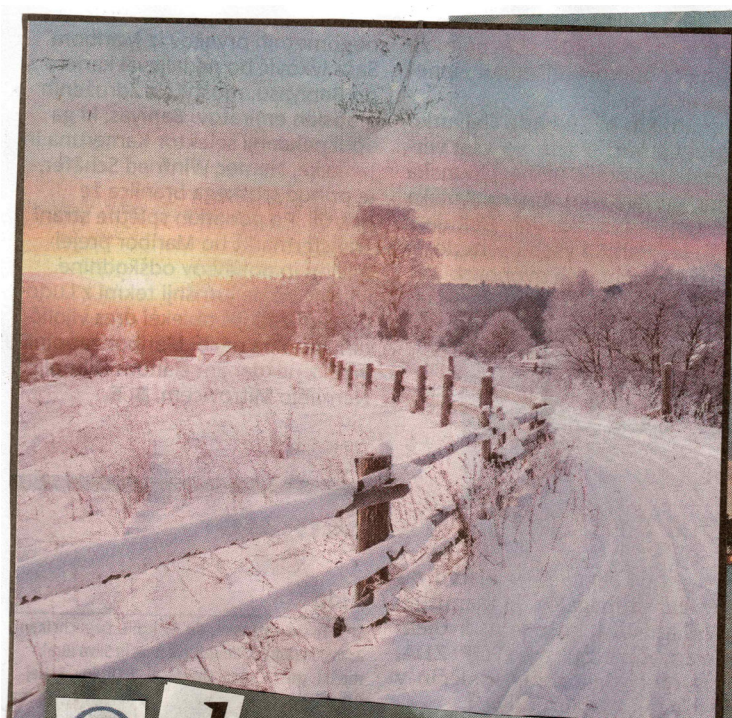
Naš svet se je v zadnjih tednih začel drastično spreminjati. Stvari, ki so se nam prej zdele nepredstavljive, so sedaj postale realnost in izogibanje sočloveku je postalo znamenje spoštovanja. Po svetu se širi smrtonosen virus, ki je povzročil, da so nemogoče stvari postale del našega vsakdana. Ljudje v današnji družbi druženje in svobodo dojemamo kot nekaj samoumevnega. Odhod v trgovino, sprehod po parku ter druženje z družino in prijatelji je za našo generacijo vedno bila normala vsakdana, ki nam je zadnje čase odsvetovana, v velikem delu sveta pa celo prepovedana. Pri širitvi novega virusa lahko opazimo, kako krhka lahko v kratkem času postane človeška morala in da človeštvo pravzaprav ne potrebuje velikega sovražnika, da bi bilo poraženo. Trenutna panika in strah pred koronavirusom nas lahko celo spominja na vojni čas, le da vojne ni, naš sovražnik pa je neviden. Virusi so na biološki lestvici med najnižjimi in nepomembnimi organizmi, a nas vseeno z lahkoto spravijo v paniko in uničujejo našo družbo. Poleg očitnih vplivov virusa na zdravstvenem področju pa se pojavljajo še številni drugi problemi na ekonomski in gospodarski ravni. Ljudje so zaradi širitve virusa pozvani, naj delajo od doma, kolikor je to le mogoče. Vendar ob tem nekateri pozabljajo, da niso vsa dela izvedljiva od doma, prav tako pa vsi ljudje nimajo možnosti in zadostnih finančnih sredstev za delo na domu. Veliko ljudi trenutno živi v strahu, ne le pred virusom, temveč tudi pred nevednostjo, če bodo po končani izolaciji sploh še lahko obdržali svoje službe in posledično sposobni preživeti svojo družino. Ni težko reči ljudem, naj ostanejo

doma in da je na svetu trenutno potrebna popolna izolacija. Toda v tem primeru nekateri posamezniki spet pozabljajo, da je nemogoče, da bi vsi ljudje ostali izolirani doma, v tako imenovanih karantenah. Da bi lahko bili vsi v izolaciji, morajo nekateri ljudje izolacijo zapustiti. Delo delavcev na poštah, bankah, v živilski proizvodnji, živilskih trgovinah ter v bolnišnicah in zdravstvenih domovih je nujno potrebno za omogočanje zadovoljevanja osnovnih človeških potreb. Ti ljudje so trenutno, bolj kot kdorkoli na svetu, izpostavljeni nevarnosti na dnevni bazi, a določeni ljudje tega sploh ne spoštujejo in se obnašajo izjemno nespoštljivo do teh ljudi, še posebej pa to opazimo pri njihovem odnosu do uslužbencev teh ustanov. Ti ljudje so nestrpni in vulgarni, zmerjajo prodajalke v trgovinah in se jezijo na zdravnike in to v času, ko bi vsi morali stopiti skupaj in si pomagati. Medsebojna solidarnost bi morala biti v takem času nekaj razumljivega in samoumevnega, a temu žal ni tako. Vsak posameznik lahko pripomore k izboljšanju stanja že z majhnim dejanjem solidarnosti na lokalni ravni, tako da pomaga starejšemu sosedu prinesiti hrano iz trgovine, če tega ne zmore sam, pomaga pri oskrbi otrok zaposlenih staršev, ki zaradi okoliščin svojih otrok ne morejo pustiti v vrtcih, ali pa preprosto pomaga s tem, da ostane v svoji hiši in se izogiba nepotrebnim odhodom od doma. Izjemno ignorantsko obnašanje lahko opazimo tudi pri ljudeh, ki se, kljub vsem opozorilom, zbirajo v večjih skupinah in družijo s prijatelji. Resnično žalostno je videti, da nekateri posamezniki v tem smislu sploh ne spoštujejo svojih in tujih živl-

jenj, saj z nepotrebnim druženjem ne ogrožajo le samih sebe, ampak tudi ljudi okoli njih, ki so morda še v višji rizični skupini za okužbo s koronavirusom. Zaradi takšnih brezbriznih posameznikov se virus zelo hitro širi in bolnišnice kmalu ne bodo zmožne več sprejemati novih bolnikov. Veliko primerov bolnišnic je že, kjer se pojavlja vojna mentaliteta, saj oskrbujejo le tiste z večjimi možnostmi za preživetje. Stanje v bolnišnicah in zdravstvenih domovih vpliva tudi na tamkajšnje zaposlene; kaj se bo zgodilo, ko bodo zboleli zdravniki? Kdo bo skrbel za okužene, ko bodo okuženi zdravniki sami? Naša družba pridobiva darwinistično podobo s poudarkom preživetja najmočnejših in medicini je dana možnost izbire oziroma neizbire pri prioriteti reševanja življenj okuženecv.

Velika skrb se pojavlja tudi pri vprašanju, kaj se bo zgodilo po koncu te svetovne pandemije in ali bomo takrat prešli nazaj na svoj predvirusni vsakdan ali pa se bodo naša življenja popolnoma spremenila? To so vprašanja, ki v ljudeh vzbujajo strah, paniko in tesnobo. Bo torej od zdaj naprej človeštvo živelo v strahu ali bomo morda po koncu te izolacije celo bolj cenili stvari kot so svoboda, druženje, človeški dotik in življenje samo?

Maja Popović

Od go vorni Nismo sAmo

ZA TO,

NaRedimo, ampak

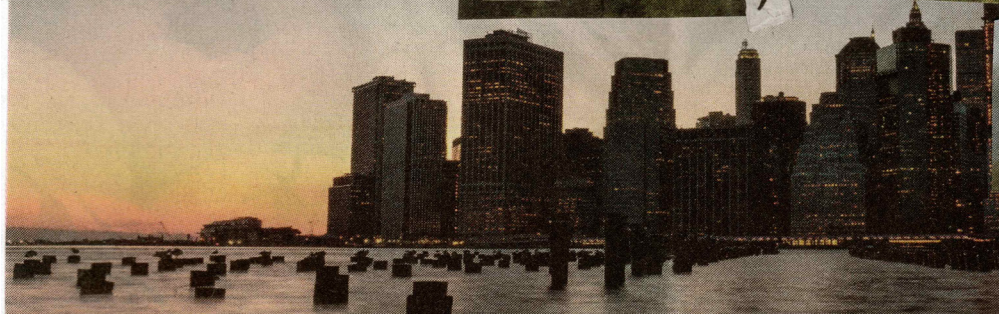
tudi

za

tisto,

česar

NE

NaRediMo

Moje misli ob poslušanju intervjuja s Slavojem Žižkom

“Z muko bomo morali zgraditi drugačno normalnost.” – Ta virus je res nekaj grozovitega za človeštvo, hkrati pa se lahko tudi sami začnemo zavedati, da morda moramo naša življenja umiriti in dati naravi čas, da zadiha. “Paradoks se je zaostрил. Ljubezen do drugega zdaj pokažeš tako, da se ga ne dotakneš.” – Zanimivo je, kako so se razmere v našem svetu spremenile, hkrati pa so se spremenili odnosi

med ljudmi. “Zdaj se mora oblast izkazati. Brez izgovora. Oblast mora postati vredna našega zaupanja.” – V takih kriznih situacijah je težko voditi državo in izbrati pravilne poteze za izboljšanje situacije. Vsi se pritožujemo, da so podjetja in šole zaprli prepozno, če pa bi ukrepali hitreje, bi se pa gotovo pritoževali, da pretiravajo. “Lahko je biti v izolaciji teden ali dva. Izolacija bo trajala in tudi če bo bolje, se lahko zgodi naslednji val. Z muko bomo morali zgraditi drugačno normalnost.” – Težko je delati in se učiti od doma in morda smo bili sprva vsi veseli, da bomo lahko doma, a smo videli, da ne bo vse tako preprosto. Delo v službi in šoli je veliko lažje, a ker bomo sedaj preživeli doma toliko časa, se bo v šolo vrniti še težje, kot je bilo šolo sploh zapustiti. “Virusi nas uporabljajo za fotokopiranje. Spominja me na filozofijo, na splošni trend kognitivnih znanosti, pri čemer je človeški duh neke vrste virus na nas kot živalih. Kot živali bi bili neumni, duh pa pomeni neke ideje, ki te kot virusi okupirajo.” – Ljudje

smo sebe postavili na prvo mesto in se imamo za nekakšne bogove, vendar se moramo zavedati, da je narava veliko sposobnejša od nas, kljub temu da jo neprestano uničujemo. “Okno je okno v človekovo dušo. Nekoga vidiš, imaš ga zelo rad, a se ga ne smeš dotakniti. V tej distanci je največja bližina.” – Sedaj lahko najbolje dokažemo ljubezen do bližnjega z daljavo, saj tako omejimo virus in s tem ne spravljamo v nevarnost svojih ljubljenih, predvsem pa starejših.

Razmišljanje Taje Regent Veras in moj pogled na koronavirus

Kot je zapisala Taja Regent Veras, je veliko hipotez, zakaj se je ta pandemija razlila po svetu, a nikoli ne bomo natančno vedeli, kaj ta razlog je. Morda gre res za preveliko število ljudi, preveč starejših ali pa celo za predolgo človeško življenje, sem pa prepričana, da nam narava sporoča, da smo prestopili meje. Ne gre le za ta virus, saj se je že v prvih nekaj dneh leta 2020 zgodilo mnogo grozovitih stvari, napovedovali so tretjo svetovno vojno, Avstralija je gorela kot še nikoli ... Že dolgo se zavedamo, kako uničujemo Zemljo, in nekateri posamezniki res vsaj poskušajo biti bolj ekološki, večini pa je za naravo – grdo rečeno – vseeno. Veliko število požarov, taljenje ledu na jugu, topla greda, izumiranje živali, dezertifikacija itd. nam bi morali dati vedeti, da moramo omejiti svoje potrošniške instinkte in začeti živeti v skladu z naravo, kajti drugače prihodnje generacije ne bodo imele več kje živeti (in ne gre samo za ljudi).

Ta virus nam pokaže, da večina ljudi res živi v obilju, neprestano nekam hodimo in ne znamo ostati doma, kajti takoj ko imamo vsaj malo prostega časa, se že peljemo na morje, gremo gledat predstave ... in seveda so take stvari za nas zabavne in nekatere celo poučne, a so zelo obremenjujoče za naravo. Upam, da bomo vsi iz tega hudega časa vzeli vsaj kakšno lekcijo in se začeli zavedati napak, ki jih delamo kot človeštvo. “V teh časih namreč pride do ekstremnega obnašanja ljudi. Vidi se solidarnost med nami kot sosedi, prijatelji, družinski člani in tako dalje. Najbolj pa se opazi naš nivo sebičnosti. “ Nekateri ljudje se še vedno norčujejo iz situacije, v kateri živijo, in sebe še vedno postavljajo na prvo mesto in prav zaradi takšnih ljudi bo ta pandemija trajala mnogo dlje, kot bi sicer. To je čas, ko bi morali vsi stati skupaj in predvsem ostajati doma, nekateri pa še kar potujejo po svetu, hodijo k svojim babicam in dedkom ... Najhuje je to, da sami sploh ne moremo biti prepričani, kajti virus potrebuje veliko časa, preden pokaže svoje simptome, hkrati pa lahko tisti z dobrim imunskim sistemom virus prebolimo kot nekakšno virozo ali celo kot prehlad. Če smo okuženi in potem ta virus prenašamo po svetu, s tem ogrožamo predvsem starejše in šibkejše. Ta čas nam res pokaže, komu ni mar le zase in se trudi, da bomo lahko čim prej spet normalno zaživel, in komu je še zmeraj najpomembnejše sproščanje na morju.

Enja Špan

Mogoče je kakšen dan, ki ga nočem živeti. In ta dan je danes. Vse gre narobe. Zbudim se prepozno in zamudim v šolo, ker budilka ne zveni. Odprem hladilnik in v njem se ne skriva hrana, ki nima pretečenega roka ali je na kakšen drug način pokvarjena. Tam, kjer je prej stalo moje novo kolo, zdaj stoji samo še praznina zraka. Maja ga je verjetno vzela in se brez vprašanja odpeljala nekam v neznanu. Samo vem, da mojega kolesa jutri spet ne bo tam. In tako bo vse dni po današnjem dnevu. Minijo minute, ko hipnotizirano strmim v škatlo reklam, ki ji pravimo televizija. Sprašujem se, zakaj jo sploh potrebujemo, vsi mi govorijo, da nas samo zastruplja in nam slabša vid. Jaz pa menim, da glasovi tv-ja zapolnejo dnevno sobo, tako kot so jo prej ljudje. Teh ljudi zdaj ni več. Izginili so. Tako, kot njihovi glasovi, ki me še vedno spominjajo nanje. Zazvoni telefon v predsobi, vstanem iz modrega semiškavča in počasi dvignem slušalko. Ni hče se ne oglasi. Mogoče sem si samo predstavljala, da me je nekdo klical. Mogoče je bila to samo utvara, da si lahko zagotovim, da nisem tako osamljena, kot v resnici sem. Mogoče sem res depresivna, tako kot pravi Maja.

V dnevu vedno pride čas temne noči. Čas, ko moramo zapreti svoje oči. Medtem ko, zaspano bedim in zrem v črn strop, zaslišim zvoke kričanja, ki prihajajo izza pol zaprtega okna. Pomnim spomine takšnih krikov leta nazaj. Ta leta so že dolgo za mano. Zdaj sem drugačna, bolj osredotočena oseba. Zdaj lahko funkcioniram čisto vreden. No, pa tudi prej sem, samo z malo pomočjo drugih.

Maja po dveh dolgih dneh pride domov. Tako kot je bila ona verjetno dva dni zelo zaposlena, sem bila tudi jaz. S čakanjem na njo. Na istem sva. Ona ni

nič več kot jaz samo zaradi tega, ker jo jaz bolj pogrešam kot ona mene. Ona gre lahko brez mene po mesece, jaz pa tega preprosto ne morem. Kdo bi pa takrat skrbel zame in mi spreminjal programe na nedeljujoči televiziji? Še sreča, da je na polici radio, ki nam ga je podaril dedek. Ko Maja odklene vrata, jih zaloputne z vso močjo, se sezuje in gre takoj v svojo sobo. Velikokrat je že omenila, da je njena soba zanjo kot nekakšno varno mesto. To pomeni, da še ni opazila karmer, ki sem jih nastavila, da bi jo lahko opazovala. Ne glede na to, da me ni videla že dva dni, ni niti pozdravila. Hotela bi ji narediti kosilo, samo mislim, da ne bi opazila. Maja že tako zelo malo je in jo zelo moti, če ji kdo kdaj kaj skuha. Pa saj je popolnoma vseeno, če me ne opazi. Edino, kar je važno, je to, da jo jaz opazim. In da jo imam rada. Bom pač živel tako, kot da sem sama. Se moram —pač—navaditi na to, da Maja ne bo vedno z menoj. In to me ne moti. Vseeno sem potem, ko je bila že nekaj časa v sobi, pogledala na kamere. Maje na žalost ni bilo več v sobi. Kakšna škoda.

Naslednje jutro se zbudim pozno.

Pač - rdeča

Nebo je še temno. Ko zopet pogledam skozi okno, name posije sij polnočne lune. Majini rdeči lasje bi bili zdaj še bolj podobni kečapu, kot so ponavadi. Prejšnji teden si jih je pobarvala. Še jaz sem ji pomagala. Umazali sva celo kopalnico. Nisem je imela še časa pospraviti, zato je kopalnica ostala tako rdeča, kakor je bila takrat. Mogoče je sploh ne bom pospravila. Všeč mi je moj odsev v ogledalu, ko je prelit z rdečim odsevom.

Moja sestra je zdaj ena od mojih najmanjših skrbi. Mislim, da so nam vlomil. Lopovi so pobrali vse Majine stvari in vzeli njen najljubši radio. Vse so ukradli, kar je njeno. Kar je čudno, je, da so pustili moje novo kolo, ki je tu najdražja stvar. Vsa sreča, da ga niso

kopalnica

vzeli. Maja ne bi bila vesela, ko bi videla, da kolesa ni tam. Celo popoldne sem porabila, da sem preštela vse predmete v stanovanju in jih popisala. Če nama bodo vlomili še enkrat, bova točno vedeli, kaj nama manjka.

Maje ni že nekaj tednov. Postajam zaskrbljena. Upam, da se ji ni nič zgodilo. Lahko bi odšla na policijsko brigado in malo povprašala, kako se prijavi pogrešanega. Škoda samo, da zato nimam časa. Zdaj moram iti v trgovino po odstranjevalec vodnega kamna. Naše korito v kuhinji izgleda kot, da ga nebi nihče imel rad. Verjetno se počuti tako kot jaz. Osamljeno, nečisto. Zadnje tedne se nisem tuširala. Če bi se, bi izprala rdečo barvo, ki mi je tako všeč. Tega pa nikomur,

niti meni, niti Maji ne bi bilo všeč.

Dne, ko se odločim, da grem na policijo prijaviti, da je Maja pogrešana, je postaja zaprta. Na letaku piše, da imajo svojo rezidenco zdaj na neki drugi lokaciji. Ta pa je predaleč, da bi šla z mojim novim kolesom. No, škoda, Maja bo pač še malo zdržala. Pa saj je konec koncev tako ali tako vseeno. Pa naj bo kar še naprej sama. Zdaj se vsaj lahko pohvalim, da sem zdržala brez nje, en mesec. To je zame kar dolgo odbobje. Maja bi bila ponosna. Peljala bi me v trgovino. Izbrala bi si rdečo šminko. Z njo bi lahko še bolj polepšala in pordečila kopalnico.

Ne bom več govorila o Maji. Ona je zdaj že davna preteklost. Minilo je že skoraj več kot natančno en mesec, pet dni, šest ur in sedemindvajset minut. Na koncu je nisem šla prijaviti kot pogrešano osebo. Saj je ne pogrešam. Čisto fino sem tudi sama. Sama v sto kvadratnem stanovanju. Sama z odklenjenimi vrati, da bi Maja prišla lahko domov, tudi brez ključa. Sama, brez nje, da bi mi delala družbo. Sama brez nekoga, ki bi mi kuhal in se z mano pogovarjal. Čisto sama. Čisto sama brez Maje.

Zdaj je čas, da grem v trgovino in da preneham čakati, da se vrne. Zmanjkuje nama hrane. Ko odprem vrata, da bi šla do dvigala, zaslišim pogovor iz sosednjega stanovanja. Starejši par, se pogovarja, da bi prijavili svojo sosedo na policijo. Sliši se zelo resno. Govorijo o tem, kako sestre od omenjene sosede že dolgo ni bilo na obisk. Kaj pa če ji je njena psihopatska sestra kaj naredila? Nisem vedela, da so stene tako tanke. Ali moji sosede potemtakem slišijo moje vsakodnevno opoldansko kričanje?

Ob šestih, v poznih jutranjih urah, me je zbudil, ko je zvonil zvonec vhodnih vrat. Ko sem odprla, me je pozdravil prijazen policaj po imenu Miha. Nataknil mi je lisice in me odpeljal na policijsko postajo. Zaslišal me je. Vprašal me je, če sem ubila Majo, mojo lastno sesto. Zatrdim, da ne. Pokažejo mi slike najinega stanovanja, krvavo kopalnico, kri, ki se pretaka po devično belih stenah. Petinpetdesetkrat naj bi jo zabolila z vilicami za žar. Kakšna žival bi naredila tako grozoto. Jaz, ubila Majo. Najbolj neškodljivo osebo na tem svetu. Kdo bi si mislil, da obstajajo ljudje, ki so česa takega zmožni. Rekli so, da imajo moje prstne odtise, očevidce, ki naj bi me videli skozi okno. Imeli so dokaze, da sem bila jaz ta, ki je Majo zabolila do smrti. Jaz tista, ki sem jo spravila v krematorij. Še vedno mislim, da je Maja tam nekje, na svetu, se zabava. Brez mene.

Čeprav sem že pol leta v zaporu, se še vedno spominjam časov, ko sem mislila, da je moj največji problem, da mi je Maja vzela moje najljubše kolo. Še vedno jo pogrešam, tako kot tisti teden, ko sem jo izgubila. Lahko bi me prišla obiskat v zapor. Zelo bi bila vesela njenega obiska. Maja je vseeno moja najljubša izmed šestih sester.

Desetletje po svetovni finančni krizi

Tisti, ki se vsaj malo spoznajo na svetovne finance, bodo vedeli, da vse od leta 2008, ko je investicijska banka Lehman Brothers sprožila domino efekt in s tem zanetila svetovno finančno krizo, svet še ni ugledal večje recesije, le manjše korekcije oz. padce borznih indeksov. Na dan pisanja tega članka, 15. septembra, od tega dogodka mineva natanko 10 let, kar je najdaljši bikovski trend oz. trend gospodarske rasti v zgodovini ameriške borze, ki je tako rekoč »gonilna sila vseh borz«. Ta rekord je bil presežen 22. avgusta 2018. Pri tem je treba poudariti, da se običajno rekordi presegajo le za majhne vrednosti, kar je že samo po sebi logični indikator bližajoče se nove finančne krize. Vsi večji in uveljavljeni finančni časopisi, kot npr. Business Insider, The Street, The Economist in drugi, že nekaj mesecev opozarjajo na raziskave ameriških in mednarodnih bank, ki prihajajo do bolj ali manj enakih zaključkov. Slednje ustanove opažajo predvsem stopnjujoče geopolitično tveganje Trumpove zunanje politike, ki vedno znova grozi z novimi tarifami na izvozne izdelke Kitajske kot tudi drugih držav, kar postopoma stopnjuje napetost na finančnem trgu. Napetost pa je v tem trenutku zadnja stvar, ki jo trg potrebuje. Eden izmed glavnih indikatorjev prihajajoče krize je tako

imenovani Shillerjev kazalnik, ki ga je izumil Nobelov nagajenec in ekonomist Robert Shiller, in je relativno dober pokazatelj bližajočega gospodarskega zloma, saj primerja trenutno tržno ceno 500 največjih ameriških podjetij z indeksom zgodovinskih zaključkov, prilagojenim inflaciji. V grobem to pomeni, da ko je vrednost Shillerjevega kazalnika nizka, je trg podcenjen, kar je dobro za nakup vrednostnih papirjev. Kadar pa je ta vrednost visoka, kot sedaj, pa je priporočljiva unovčitev dobičkov, saj je trg precenjen oz. prenapihnen in bo kmalu »počil.« Značilno za ta kazalnik je še to, da se približno pol leta pred recesijo skoraj vedno obrne navzdol, in trenutno je tik pred spremembo smeri. Kot zanimivost, vrednost kazalnika je bila na črni četrtek, dan, ko se je pripetil zlom Newyorške borze in se je začela velika depresija, 29. oktobra, leta 1929. V času pisanja tega članka ta vrednost znaša 33,25. Toda zakaj mora nekdo, ki ga finančni trgi ne zanimajo, vedeti, kaj se na njih dogaja? Zato, ker v obdobju finančne krize ni prizadet samo svet financ, temveč vsi sektorji, ki so od njega odvisni. Prav tako recesija vpliva na naš vsakdan, saj prav v času finančnih kriz beležijo največje število odpustov iz služb, kot tudi visoko brezposelnost, predvsem kot posledica varčevalnih ukrepov raznoraznih podjetij,

ki jih je finančna kriza prizadela. Značilna je tudi inflacija oz. padec cene valute, višja cena osnovnih živil in drugih plemenitih kovin, kot je npr. zlato, cena katerega se običajno zviša, saj večina investorjev nanj gleda kot na alternativno naložbeno obliko delnicam, ki v času krize strmoglavijo. Zlato zaradi tega dejavnika, kljub recesiji, velikokrat predstavlja dobro naložbeno priložnost za prihodnost (cena slednjega je, po poročanju korporacije Kitco, ki je ena izmed pomembnejših svetovnih trgovcev plemenitih kovin, leta 2009 narasla kar za 24%). Vsi kazalniki torej kažejo na to, da se bo naslednja recesija pripetila v naslednjem letu, najverjetneje proti koncu 2019, v začetku leta 2020. Kaj torej storiti? Borzni posredniki dolgoročnim vlagateljem svetujejo, da po dolgih letih rasti svoje dobičke počasi unovčijo, saj ti pred krizo niso varni. Finančna revija Forbes svetuje, da se v tem času, kar se da, izogibate izrazito tveganim naložbam na borzi ter se po želji postopoma pomikate v alternativne naložbene oblike, kar zna biti vse od slik in znamk, pa vse do kriptovalut, ki dandanes, kljub visoki volatilnosti oz. nihanju, še vedno pridobivajo na popularnosti. Največja napaka pa je, kot pravijo, zatiskanje oči pred očitnimi pokazatelji finančne krize.

Andrej Planinšek, 4. A

NAJIN SVET

*Iz tega sveta hočem zbežati,
na vse ljudi hočem kričati.
Enkrat vem, da bom odletela,
le tebe bom s sabo vzela.*

*Po veselju bova hodila,
verjetno se bova vmes zgubila,
takrat se bova poljubila,
nova pot se bo razvila.*

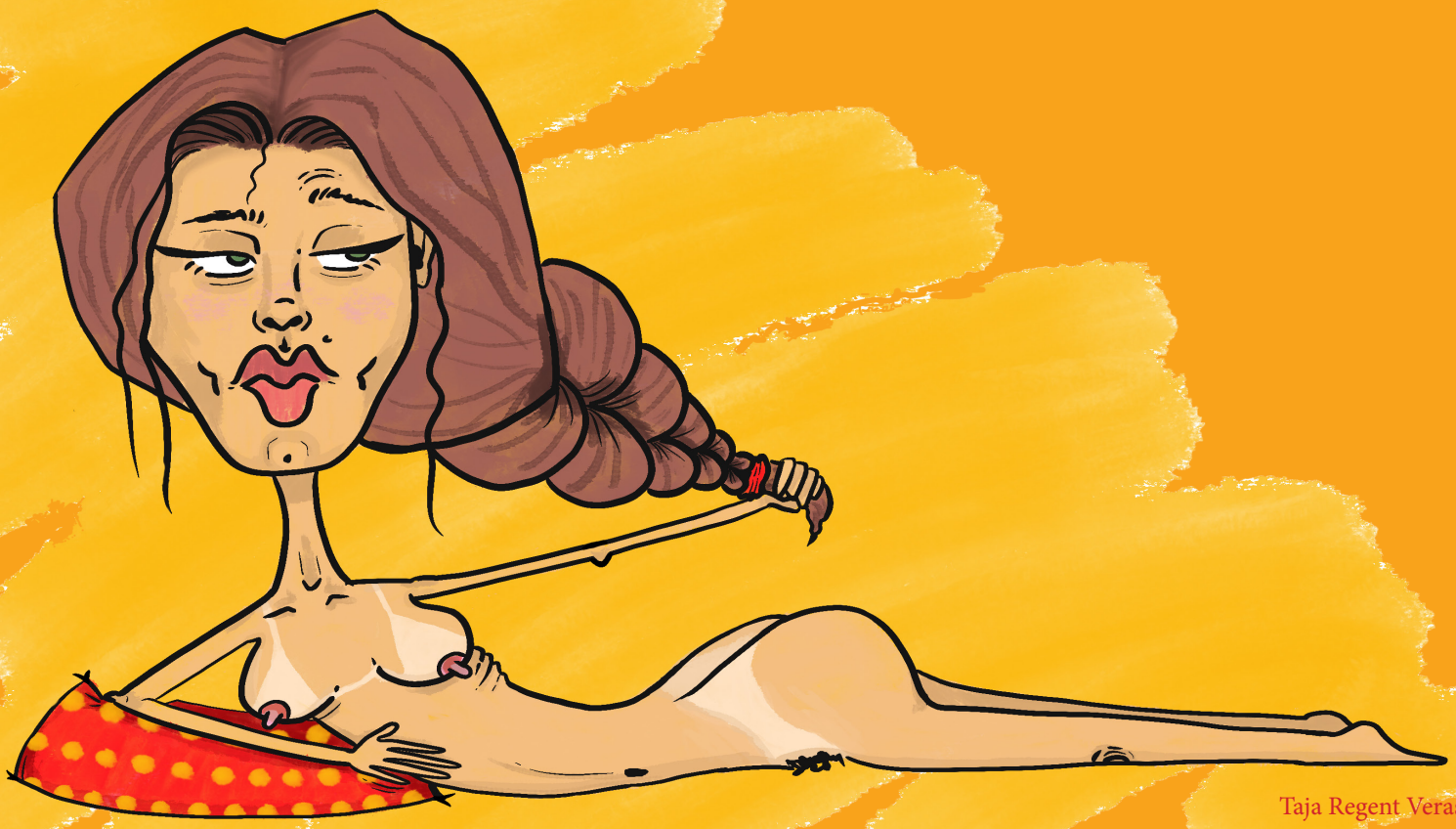
*Po tej poti bova šla,
v najlepši kraj bova prišla.
Tam bova čisto sama,
čudovita bo panorama.*

*Svoj svet si bova naredila,
drug drugemu bova morila,
a hkrati se bova smejala,
si zabavne zgodbe pripovedovala,
se vsak dan ljubila
in se skupaj v eno zlila.*

*Super življenje bi imela,
to je vse, kar sem si želela.
A kaj, ko smo zaprti na tem svetu
in do zdej še ni nihče poletu.*

*Še ko umremo,
pod zemljo gremo
in tam za večno ostanemo,
čeprav v Nebesa verjamemo.*

Dijakinja nekega drugega letnika

*Belota na telesu
kot x označi zaklade tvoje,
belin ne zatiraj,
da jih lahko naredim svoje!*

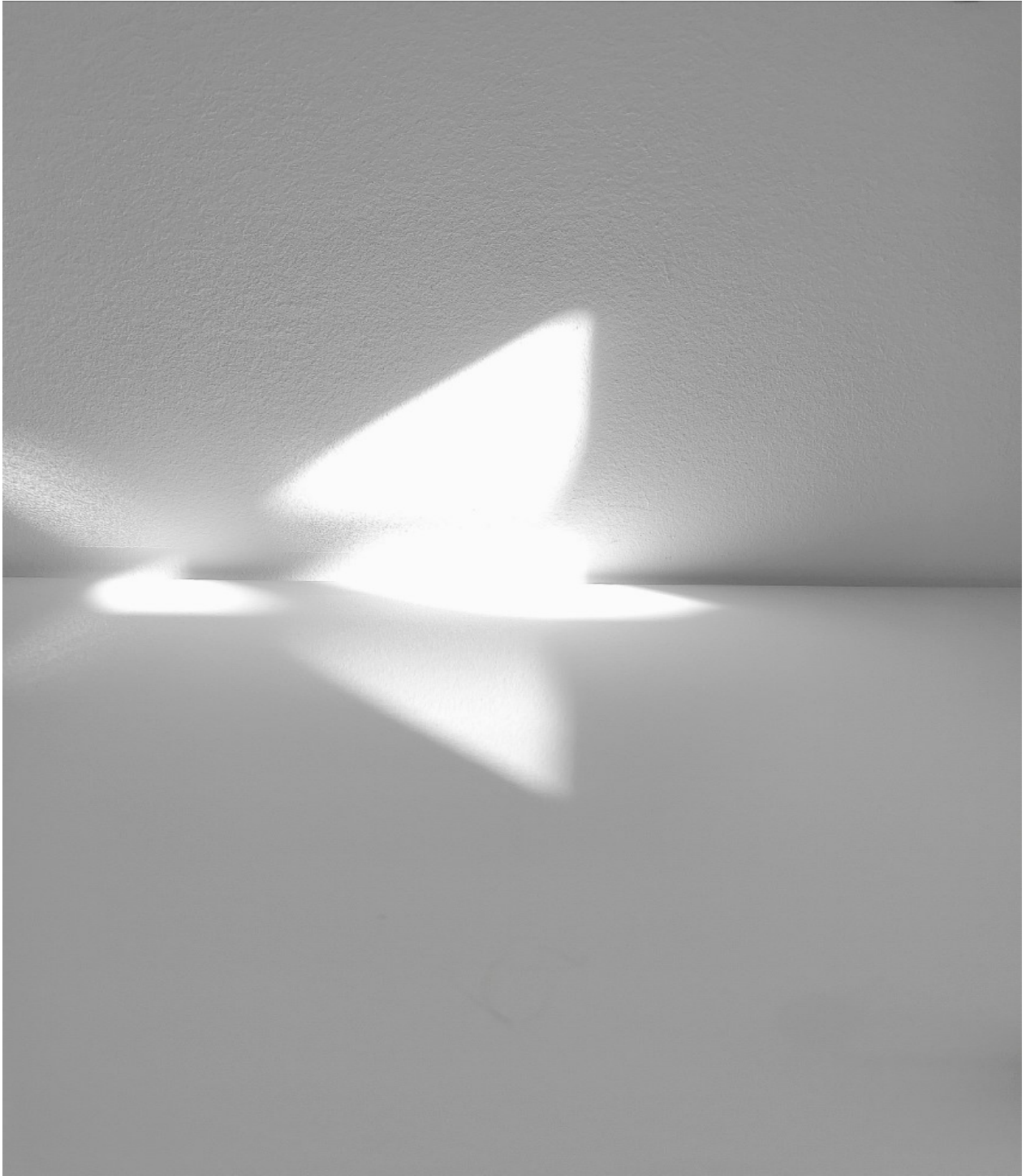
*Prsti nekontrolirano mi bežijo,
po svetli koži usta se podijo,
za vsak dotik,
oči se ti bolj iskrijo!!*

*Vdih se z mojih ulovi,
izdih je vedno glasnejši,
utrip še kar hiti
ponovno se nama koža naježi!!!*

-T

MINIMALIZEM

Jakšič Dora, 1C

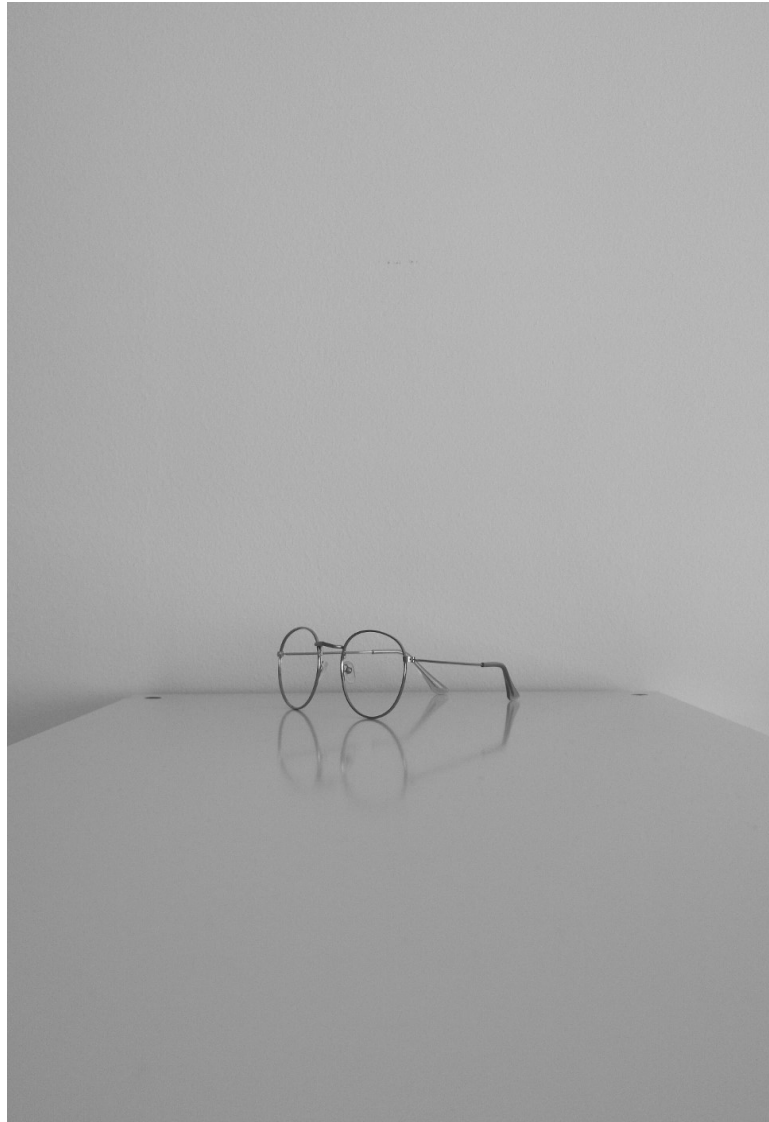

SEVERNA AMERIKA

SEVERNA AMERIKA
424
kcalorije mesa
na osebo na dan

ZDA
432

KARIB
208

JUŽNA AMERIKA
366

SREDNJA AFRIKA
116

JUŽNA AFRIKA
282

